

יד מהרש"א

מסכת בבא בתרא

פרק גט פשוט

קס. – קעו:

מפתח

דף קס:	6
תד"ה גט פשוט	6
תוספות ד"ה גט מקושר חלק א' הקדמות	6
תוספות ד"ה גט מקושר חלק ג' בא"ד וסהדי	8
תוספות ד"ה גט מקושר חלק ג' בא"ד וגם צריך עיון	8
תד"ה פשוט	8
תד"ה מקושר	8
תד"ה שדות בכסף	9
דף קס:	9
תד"ה לרב הונא	9
תד"ה לרב הונא ובא"ד דה' יודע	10
דף קסא:	11
תד"ה וליחוש	11
סוגיא וניחוש חלק א' תד"ה וניחוש	12
סוגיא וניחוש חלק ב' תד"ה דכתב ראובן ובא"ד דלא כטועים	14
סוגיא וניחוש חלק ג' תד"ה ומתכשר ביעקב עד	18
דף קסא:	19
תוספות בא"ד נחזור	19
סוגיא וניחוש חלק ד' תד"ה דלא כתב	19
תוספות בא"ד או בן למעלה	21
סוגיא וניחוש חלק ה' תד"ה כל מקושר	21
תוספות ד"ה וצריך	22
דף קסב:	23
תוספות בא"ד כיון שאין יכול לזייף	23
תד"ה לפי וא"ד חובתו	23
דף קסב:	24
סוגיא דהרחיק את העדים חלק א' תד"ה איבעיא להו	24
סוגיא דהרחיק את העדים חלק ב' תד"ה פחות	25
תד"ה שהרי אויר פוסל	26
דף קסג:	26
בא"ד פסול בין בתחלה בין בסוף	26
גמרא אמר ר' יצחק בן אלעזר	26
סוגיא דהרחיק את העדים חלק ג' תד"ה שיטה א' למאי חזיא	26
סוגיא דהרחיק את העדים חלק ד' תוספות ד"ה כגון לך	27
תד"ה שטר הבא	28
דף קסג:	28
רשב"ם ד"ה אלא	28
סוגיא דהרחיק את העדים חלק ה' תד"ה אמר ר' יוחנן (ר' יוחנן אומר) הודפס בתוך ד"ה שטר	28
תד"ה שיטה א'	30
תוספות ד"ה גופא חלק א'	30
דף קסד:	31
תוספות ד"ה גופא חלק ב' – בא"ד והשטר שכתב	31
תוספות ד"ה גופא חלק ג' – בא"ד אדרבה	32
תוספות ד"ה גופא חלק ד' – בא"ד אנחנא סהדי	33
תוספות ד"ה גופא חלק ה' – מהרש"א בא"ד ודע	34

..... תוספות ד"ה גופא חלק ו' – בא"ד וקשה לפירוש רשב"ם ובא"ד וזה אינו נראה	35
..... דף קסד:	36
..... תד"ה הינא	36
..... דף קסה:	37
..... תד"ה אמר אביי	37
..... תוספות בא"ד שהרי על חתימתו	37
..... דף קסה:-קסו:	38
..... סוגיא דאימא נסכא חלק א' תד"ה אימא נסכא	38
..... סוגיא דאימא נסכא חלק ב' בא"ד אבל הכא פריך	38
..... סוגיא דכסף דינרין חלק א' הקדמה	39
..... סוגיא דכסף דינרין חלק ב' תוספות ד"ה אי הכי בא"ד איתא	40
..... תוספות ד"ה אמר רב אשי	41
..... תוספות בא"ד דתפס	42
..... תד"ה נכנס	42
..... דף קסו:	42
..... תד"ה רבעתים חלק א'	42
..... תוספות ד"ה רבעתים חלק ב' בא"ד אלא נראה	43
..... תוספות בא"ד מצוה מן המובחר	45
..... תד"ה אם כן למה כתוב	45
..... תד"ה הג"ה בתוספתא תניא נדפס בסוף תד"ה אבל	45
..... תד"ה ספל וקפל	46
..... דף קסז:	46
..... תוספות ד"ה ומשוי	46
..... תוספות ד"ה אף על פי	46
..... תוספות ד"ה ושובר לאשה	46
..... דף קסז:	46
..... סוגיא דבלבד שיהא מכירין חלק א' תוספות ד"ה כותבין	46
..... תד"ה שם האיש	47
..... סוגיא דבלבד שיהא מכירין חלק ב' תוספות ד"ה וליחוש	47
..... תוספות בא"ד כמו שפירש	48
..... סוגיא דבלבד שיהא מכירין חלק ג' תד"ה ומחזיק	48
..... דף קסח:	49
..... תוספות ד"ה אמר רב נחמן	49
..... תוספות ד"ה מעמיד	49
..... דף קסח:	49
..... רשב"ם ד"ה בשטרי	49
..... תוספות ד"ה ופלוני	49
..... תד"ה אבל בשטר	49
..... תוספות בא"ד אין כתוב בו זמן	51
..... דף קסט:	51
..... תוספות בא"ד ומקנה לו	51
..... תוספות בא"ד וקצת קשה	53
..... תוספות בא"ד שטר השני	54
..... תוספות ד"ה לכתוב	54
..... דף קסט:	54
..... תד"ה בעלמא	54

תד"ה דמאן דמסיק	54
תד"ה ורבנן שמעון בן גמליאל – נדפס בתוך ד"ה בחזקה	54
דף קע.	57
רשב"ם ד"ה אלא	57
סוגיא דצריך לברר חלק א' רשב"ם ד"ה אמר לי' ר' אבא	57
דף קע:	58
סוגיא דצריך לברר חלק ב' תד"ה אלא לברר	58
סוגיא דצריך לברר חלק ג' בא"ד על זה שצריך	59
תד"ה אין הלכה	60
תוספות בא"ד תדע	62
דף קעא.	62
גמרא אמר רב פדת	62
תוספות ד"ה אלא עדים	62
דף קעא:	62
גמרא והאידנא	62
תוספות ד"ה בתר דאמר לי'	62
דף קעב.	62
גמרא ואף על גב	62
משנה עשאן לשכר	62
תוספות ד"ה אי ידעיתו	63
דף קעב:	63
תד"ה מינך	63
תוספות בא"ד אפילו מריש גלותא	63
תוספות ד"ה עדי	63
תוספות ד"ה אבל הכא	63
תד"ה לנפילה דחד – ובתוכו ד"ה אלא הא דתניא	63
דף קעג.	65
תוספות ד"ה והכא	65
תד"ה שטרו של זה	65
דף קעג:	65
תוספות ד"ה חסורי כו'	65
דף קעד.	65
גמרא לנכסי	65
סוגיא דגביי' מן היתומין חלק א' תוספות ד"ה מקמי דלודעינהו	66
סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ב' תוספות ד"ה ואם כתב בו	67
תוספות בא"ד שום היתומים	68
סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ג' תוספות בא"ד ועוד קשיא	68
דף קעד:	69
סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ד' בא"ד ומיהו קשה	69
סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ה' בא"ד אבל הב"ח	69
תד"ה בר מערב	71
דף קעה.	71
תד"ה רב ושמואל	71
תד"ה הא דמקוים	71
תד"ה הא דלא מקוים	72
תד"ה חזר ואמר	72

תוספות בא"ד אמר לי' הן	73
תוספות ד"ה ודברי שכיב מרע – ובו נדפס ד"ה גבו קרקע בעמוד ב'	73
דף קעה:	73
גמרא תנא מת	73
תד"ה דבר תורה	73
תוספות ד"ה לא מן היורשין	73
בא"ד משום דהוי כמוחזק	74
תד"ה דיתבי דיינא	74
דף קעו:	74
תוספות ד"ה גובה	74
תוספות בא"ד ובגמרא מפרש לה	75
תד"ה משעת כתיבה	75
תד"ה הג"ה	76
תד"ה והלכה כמותו	76
תוספות בא"ד מלתא	77

דף קס:

תד"ה גט פשוט

תוספות בד"ה גט פשוט כו' וכהאי מלתא שייך למיתני פ' הניזקין ולא בסדר נזיקין כו' דאירי בשטרות ואגב דאירי התם כו' כצ"ל מתוספות ישנים:

תוספות ד"ה גט מקושר חלק א' הקדמות

בד"ה מקושר כו' תימה לרב ירמיה כו' דסתם שטר יש בו גליון מן הצד כו' עכ"ל הך קושיא בעצמה הקשו לקמן גם לרב הונא שיכתוב שטר למעלה מן העדים או מן הצד ואפשר שהקשו כן בפשיטות טפי לרב ירמיה דכל שטר מסתמא יש בו גליון מן הצד ויש לכתוב בו שטר גמור משא"כ לרב הונא אין לכתוב מן הצד רק כתיבת יד בשיטה אחת ודו"ק:

1) הקדמה

a) גט מקושר on רב ירמי' בר אבא of מסקנא

ציור א' – אחוריו של שטר מקושר למסקנא דרב ירמי' בר אבא					
גליון למעלה מחתימות [כנגד גליון מצד הכתב בפנים]					
גליון מצד חתימות באחוריו [כנגד גליון למטה מכתב בפנים]	ראובן לוי	בן	שמעון יהודה	עד	גליון מצד חתימות באחוריו [כנגד גליון למטה מכתב בפנים]
	יששכר	בן	נפתלי	עד	
גליון למטה מחתימות [כנגד גליון מצד הכתב בפנים]					

2) תוספות

a) קשיא

- i) כתב We ought to be חושש as in 'ב' ציור that the בעל השטר will erase the entire חתים of the עדים the בעל השטר will be and in the גליון מאחוריו – בפנים and make it appear that this is a גט פשוט where עדים signed as usual below the כתב

ציור ב'					
זכרון דברים אשר ביום ג' בשנה זו איך אנתנו מעידים אשר ראובן הלוי לשמעון מנה וכו'					
גליון מצד חתימות באחוריו [כנגד גליון למטה מכתב בפנים]	ראובן לוי	בן	שמעון יהודה	עד	גליון מצד חתימות באחוריו [כנגד גליון למטה מכתב בפנים]
	יששכר	בן	נפתלי	עד	
גליון למטה מחתימות באחוריו [כנגד גליון מצד כתב בפנים]					

b) תירוצ

- i) of the קלף of a גט מקושר is שחור that's יכול להזדייף – and a שטר that's isn't valid יכול להזדייף

c) קשיא

- i) The גמרא says in מסכת כתובות that a person signs his name on above the first person's חתימה – because בית דין recognizes that חספא is חספא and won't accept a שטר written on חספא
- ii) it must be that שחור is יכול להודיף because otherwise a person ought to be able to sign his name on שחור the same as on חספא
- 3) תוספות of המשך to the הקדמה
- a) גט מקושר for the מסקנא of רב הונא as in 'ג' ציור where the כתב on each line בפנים is followed by a קשר on which there is a בחוץ חתימת עד

ציור ג' – גט מקושר למסקנא דרב הונא		
	גליון למעלה בפנים ובחוץ	
	כתב שורה א' [בפנים]	
גליון בצד בפנים ובחוץ	ראובן בן שמעון עד [בחוץ]	גליון בצד בפנים ובחוץ
	כתב שורה ב' [בפנים]	
	לוי בן יהודה עד [בחוץ]	
	כתב שורה ג' [בפנים]	
	לוי בן יהודה עד [בחוץ]	
	גליון למטה בפנים ובחוץ	

b) קשיא

- i) We ought to be חושש that the בעל השטר will open the קשרים and erase the כתב בפנים and
- (1) either as in 'ד' ציור be מאחוריו in the גליון above the חתימות as in a standard גט פשוט that's not necessarily written in כתב יד of the מתחייב עדים but is נחתם by at least two outside

ציור ד'		
	זכרון דברים וכו'	
	ראובן בן שמעון עד [בחוץ]	
	לוי בן יהודה עד [בחוץ]	

- (2) or as in 'ה' ציור be מיגז the שורה that contains the חתימה of ראובן and be כותב – and the ראובן of חתימה of מן הצד that's in the גליון מאי דבעי by the גט פשוט as נכתב שטר was משקר and say that the שטר was כתב יד of ראובן and therefore validly binds ראובן even though the שטר was עדים only by ראובן and not by נחתם

ציור ה'	
חתימת ראובן בן יעקב	"אני חייב מנה לשמעון"

4) מהרש"א

a) קשיא

- i) The קושיות of רב אבא בר ירמיה' and רב הונא are essentially the same
- ii) Why does תוספות ask its קשיא first to רב אבא בר ירמיה' and only then to רב הונא to make it appear that the קושיות apply more readily to רב אבא בר ירמיה'

b) תירוצ

- i) for the fact that's generally available in the right margin of the document – because of the orientation of this document the signature can be written only a brief statement (אני חייב ללוי מנה) supposedly in the right margin of the document
- ii) While for the fact that's generally available in the right margin of the document – because of the orientation of this document the signature can be written only a brief statement (אני חייב ללוי מנה) supposedly in the right margin of the document

תוספות ד"ה גט מקושר חלק ג' בא"ד וסהדי

בא"ד וסהדי של אחריו משהדי כו' לצד אחד ואיכא טיוטא בין עדים כו' ויכתוב למעלה מן העדים בגליון או מן הצד כנגד כו' וה"נ איכא למיחש כו' כצ"ל:

תוספות ד"ה גט מקושר חלק ג' בא"ד וגם צריך עיון

בא"ד וגם צ"ע אם מקושר חתום בכתב ידו כו' דא"כ אי הוי מחוי אשחור כו' עכ"ל ר"ל דהשתא ליכא ראייה מהך דכתובות דא"נ דיכול להזדייף בשחור לא ה"מ למחוי בשחור משום דהוה עביד ליה המוצא מקושר בכתבת ידו וק"ל:

1) הקדמה

- a) We established in 'א חלק that it must be that שחור is יכול להזדייף because otherwise a person ought to be able to be ידו on מחוי כתב ידו

2) מהרש"א as explained by תוספות of המשך

a) צריך עיון

- i) Does a שטר מקושר bind a person if he writes that בכתב ידו בפנים שחור בחוץ חותם מנה"אני חייב ללוי
- ii) If so there's no 'ראי from מסכת כתובות that שחור is יכול להזדייף because it's possible that שחור כתב ידו בשחור but still a person shouldn't be בשחור because another person might be דבעי בפנים and claim that the כתיבה was the יד of the person who signed on the שחור

תד"ה פשוט

בד"ה פשוט כו' והכי מוכח מר' חנינא כו' שום חילוק אלא כו' כתוב בו שריר כו' כצ"ל:

תד"ה מקושר

בד"ה מקושר שכתבו כו' ואם נאמר כאן שנדון כפשוט כו' לדברי ר' חנינא בן גמליאל כו' רבי לר' חנינא בן גמליאל כו' וזימנין דיזיף ביה כו' לא הוה קשה לרבי על מתני' כו' הוי מאוחר ולא כו' שכתוב בשטר שכיון שהיה כו' יעשה שובר מקושר תו לא כו' כצ"ל:

תד"ה שדות בכסף

בד"ה שדות בכסף כו' ונתנו לתורף כו' והעד עדים כו' עכ"ל כצ"ל:

דף קס:

תד"ה לרב הונא

[דף קס עמוד ב] בד"ה לרב הונא כו' שאין העד אחרי השיטה כו' עכ"ל כצ"ל אבל אחורי השיטה ודאי מקרי כמ"ש לעיל וק"ל:

1) הקדמה

- a) "מאחוריו" sign גט מקושר עדים – משנה
- b) "אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ" – גט מקושר in a חתימות on the רב ירמ' בר אבא of לשון
- c) הוה אמינא – "בין קשר לקשר" – גט מקושר in a חתימות on the רב הונא of לשון
the ציור א' – as in בפנים – meaning מגווי חתימות are written גמרא

ציור א'
כתב שורה א' [בפנים]
ראובן בן שמעון עד [בפנים]
כתב שורה ב' [בפנים]
לוי בן יהודה עד [בפנים]
כתב שורה ג' [בפנים]
יששכר בן זבולון עד בפנים

2) גמרא

- a) רב ירמ' בר אבא to קשיא
  - i) Once the רב ירמ' בר אבא what does מאחורי הכתב משנה add with the word בחוץ
- b) מהרש"א as תירוצ
  - i) Any חתימה that's not in its usual place counts as "אחורי הכתב" or "מאחוריו" – it follows that from the משנה alone we might think that the חתימות are בפנים but are in an unusual place relative to the כתב – specifically before the כתב instead of after the כתב
  - ii) That's why רב ירמ' בר אבא needs to say מבחוץ to make clear that אחורי הכתב and מאחוריו actually mean "in back"

3) תד"ה לרב הונא as explained by מהרש"א in his גרסא (see עוז והדר הגה ז')

- a) how does – מגווי חתימות and כתב that the רב הונא of הוה אמינא to קשיא this fit with the משנה that says "מאחוריו"
- b) תירוצ
  - i) Similarly to what תוספות said for רב ירמ' בר אבא – although עדים are מגווי חותמין in the לשון of the משנה still refers to the חתימות as being מאחוריו to teach that – namely the עדים aren't חותם in the usual place after the כתב

4) מהרש"א

- a) Note that although **אחר** and מאחוריו can each mean “in an unusual place” – the word **אחר** (in bold) that תוספות uses in its תירוצ for רב הונא has its ordinary meaning of “after”

תד"ה לרב הונא ובא"דהי' יודע

בד"ה ואם איתא כו' דרך אורח השיטה וה"ה כו' ואפי' פשוט שפסול כשעדיז מאחוריו לא היה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד דהיה יודע ר' מתני' דפשוט ודמקושר ולא היה יודע דבמקושר שנה כו' עכ"ל ולפ"ז ע"כ טעם דפשוט עדיז מאחוריו דפסול לאו היינו משום שעשאו מקושר והוי מוקדם כמ"ש התוס' לעיל אלא כאידך טעמא שכתבו התוס' שלא נעשה כתיקון חכמים וק"ל:

1) הקדמה First

- a) מאוחר – namely a גט is dated every גט מקושר that רבי was דף קסד: at זונין a גט that's signed in year 1 is dated year 2

2) הקדמה Second

- a) פסול is שנה ב' until נכתב wasn't שנה א' that's dated גט מוקדם A

3) הקדמה Third

- a) פסול is גט the בחוץ sign עדים – if they sign בפנים the גט פשוט is In a בחוץ sign עדים the גט מקושר In a

4) תוספות

- a) בחוץ signed if it's פסול is גט פשוט why are two reasons There
b) First reason:
i) 2 year in correctly signed a גט פשוט that בעל השטר Otherwise could take and is effective in year 2 – and turn it into what appears to be a גט מקושר that's properly signed בחוץ by adding קשרים – and the בעל השטר could then be משקר and claim based on the מאמר of זונין that as a גט מקושר the שטר (although dated year 2) was actually נכתב in year 1 and is effective in year 1 – when in truth the שטר wasn't signed until year 2 and to make it effective in year 1 makes it פסול and מוקדם
c) Second reason mentioned by תוספות in פשוט on ד"ה פשוט עמוד א' on

- i) because the עדים didn't sign בחוץ if signed is גט פשוט A

5) תוספות

- a) זונין of דין the at first didn't know רבי

6) מהרש"א

- a) Until רבי learned the דין of זונין he couldn't have relied on the first reason to explain why גט פשוט is פסול if it's signed בחוץ – and he must have thought the פסול was based only on the second reason

דף קסא.

תד"ה וליחוש

[דף קסא עמוד א] בד"ה וליחוש דלמא כו' וליכא למימר דמטייט לה מצד אחר דשמא כו' עכ"ל מצד אחר היינו צד שהשטר כתוב בו ולא יניחו לטייט גם שם מפני האשרתא ובצד העדים פסיקא להו דלא יניח להו לטייט מפני הנפק וקיום העדים שדרכו להיות תחת עדים ולעיל שכתבו התוספות שאפשר לטייט לצד העדים עד סוף השטר היינו למאי דמסיק דחתימי עדים ממטה למעלה ודו"ק:

1) הקדמה First

- a) אשרתא ב"ד and – כתב below the חותם בפנים the עדים are גט פשוט In a
חתימת עדים below the

2) הקדמה Second

- a) גט מקושר on רב ירמ' בר אבא of הוה אמינא The

ציור א' – שטר מקושר להוה אמינא דרב ירמ' בר אבא
כתב שורה א' בפנים – חתימת עד כנגדו בחוץ
כתב שורה ב' בפנים – חתימת עד כנגדו בחוץ
כתב שורה ג' בפנים – חתימת עד כנגדו בחוץ
גליון בין בפנים בין בחוץ

3) רב ירמ' בר אבא of הוה אמינא to the קושיות – גמרא

a) קשיא First

- i) Since the עדים don't sign בפנים under the כתב the השטר can add דבעי מאי דבעי at
כתב בפנים the end of the

b) תירוץ

- i) will recognize this זיוף because the additional כתב בפנים will extend past
the last חתימה בחוץ

c) קשיא Second

- i) The השטר can add another חתימה at the bottom בחוץ – and can be כותב מאי
חתימה בחוץ בפנים that corresponds to the newly added דבעי in the space

4) תוספות

a) קשיא

- i) in answer to the first קשיא why doesn't the גמרא answer that להו – מטייט להו
marks the שטר from the end of the בפנים to the bottom of the שטר

b) תירוץ

- i) Although in a מקושר גט the עדים sign בחוץ and in most cases ב"ד will sign the
חתימות below the אשרתא

- ii) Still it's possible that – consistent with practice for a גט פשוט a בית דין might want to sign the אשרתא under the פנים כתב
- iii) and to leave room for this אשרתא the בעל השטר can't be מטייט this space בפנים
- 5) מהרש"א
- a) קשיא
- i) גמרא the קשיא should have asked also that in answer to the second תוספות could have said that the ליה is מטייט the מאחוריו שטר from the end of the עדים to the bottom of the שטר and it would follow that the בעל השטר can't add more מאי דבעי בפנים and as a result won't be able to add
- b) תירוצ
- i) תוספות recognized from the start that it's likely that a ב"ד would want to write their אשרתא מאחוריו and that as a result the space below the עדים needs to be kept unmarked
- ii) The חידוש of תוספות is that a particular ב"ד might decide to write the אשרתא so that the space בפנים also needs to be left unmarked
- c) קשיא
- i) Why then does תוספות at מקושר on דף קס. ד"ה מקושר say that in a גט מקושר we're in fact מטייט בחוץ in the space opposite the גליון that follows the פנים כתב
- d) תירוצ
- i) גט מקושר as sign עדים that רב ירמ' בר אבא of מסקנא דרב ירמ' בר אבא at תוספות described in 'ציור ב' – in this case a טיט מאחוריו in the גליון to the right of the חתימות in the space opposite the end of the פנים כתב will leaves space for אשרתא on the גליון below the חתימות

ציור ב' – טיט מאחוריו של שטר מקושר למסקנא דרב ירמ' בר אבא					
גליון למעלה מחתימות [כנגד גליון מצד הכתב בפנים]					
גליון מצד חתימות באחוריו וכנגד גליון למעלה מכתב בפנים	גליון מצד	עד	שמעון	בן	ראובן
	חתימות	עד	יהודה	בן	לוי
	באחוריו	עד	נפתלי	בן	יששכר
	למעלה מכתב בפנים				
גליון למטה מחתימות – מקום אשרתא					

- ii) While here תוספות deals with the אמינא of רב ירמ' בר אבא where a 'ציור א' that's opposite the פנים כתב would mark the space below the חתימות and would make that space unavailable for אשרתא below the חתימות

סוגיא וניחוש חלק א' תד"ה וניחוש

בד"ה וניחוש כו' וא"ת והוא יחתום כו' כי אם עד אחד חתום ואם הוא עצמו יחתום שני פסול כו' שלא יבא אדם אחר ויכתוב כו' ויהיה העד לזה שזהו כתב ידו עכ"ל כצ"ל ונראה דר"ל שיוסיף לחתום עדים בסוף השטר נגד העדים הראשונים ויכתוב בפנים מאי דבעי נגד העדים שמוסיף מבחוץ ואהא תירצו שלא היה בכל שיטה כ"א עד אחד דהיינו ג' עדים זה תחת זה ואם יוסיף לחתום נגד כל עוד עוד עד שני הרי הוא פסול דלא מכשרינן

אלא באין בכל שיטה כ"א עד אחד אפי' עד ק' עדים בזה תחת זה ועוד תירצו שהעדים לא יניחו הגליון עד סוף השטר בלא טיוט משום שלא יעשה מכל עד א' כתיבת יד וכמ"ש התוס' ג"כ לעיל אבל לא ידענא מאי קא קשיא להו מעיקרא בעיקר קושייתם דא"נ שהם כתובים בשיטה א' צריכין לעשות טיוטא עד סוף השטר שלא יעשה שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

1) גמרא

a) רב ירמ' בר אבא to קשיא

i) We ought to be חייב that the השטר might be מגזיז the תחתונה of the כתב לזה and thereby remove a תנאי that favors the בפנים

b) תירוצ

i) That's in fact why for רב ירמ' בר אבא the sign עדים is שטר – so that if בעל השטר is מגזיז he would thereby also be at least part of the חתימה of ראובן and ב"ד would recognize the זיוף

2) חותם עדים the רב ירמ' בר אבא – at first תוספות assumed that for רב ירמ' בר אבא – תוספות to הקדמה in one row one after the other from right to left as in 'ציור א'

ציור א'					
גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון למעלה מחתימות באחוריו ומצד כתב בפנים				
	ראובן בן יעקב עד	שמעון בן יעקב עד	יהודה בן יעקב עד		
גליון למטה מחתימות באחוריו ומצד כתב בפנים					

3) מהרש"א as explained by תוספות

a) קשיא

i) There is no upper limit on how many עדים can sign a שטר – so the בעל השטר might add another עד (יהודה בן יעקב עד) who starts signing בחוץ in the right גליון opposite the גליון that's on bottom בפנים

יהודה בן יעקב עד	ראובן בן יעקב עד	שמעון בן יעקב עד	לוי בן יעקב עד

ii) And this will allow the בעל השטר to write another line of כתב on bottom בפנים without זיוף ב"ד noticing the

b) First תירוצ

i) Although there is no upper limit on how many עדים sign a שטר they do need to sign on separate שיטין one below the other – and in fact for רב ירמ' בר אבא they sign as in 'ציור א' and not as in 'ציור ב'

ציור ב'				
ראובן	בן	יעקב	עד	
שמעון	בן	יעקב	עד	
לוי	בן	יעקב	עד	

ii) And it's a פשיטות that the שטר will be פסול if the בעל השטר attempts to be כותב by adding three עדים in the גליון as in 'ציור ג'

דרא באורך השטר יהיה בן שלמטה גדול כנגד כל ראובן שלמעלה כזה [עיינ בדפוס] או שיהיה בן של מטה נגד בן של ראובן כזה [עיינ בדפוס] מיהו לא ידענא מאי הכרע איכא בלשון קושית ריב"ם שכתב אי בן בראש ראובן ואח"כ יעקב כו' דאדרבה משמע טפי דבן ויעקב למטה בחד דרא לאורך השטר מיהו מלשון ריב"א דלקמן משמע דקושייתו דראובן ויעקב בחד דרא למעלה באורכו של שטר ממה שכתב בתירוצו ואפי' ימחקנו לאותו בן שלמטה כו' ואי איירי בבן ויעקב בחד דרא למטה באורך השטר הל"ל ואפילו ימחקנו לאותו בן של מעלה ודו"ק:

בא"ד ולא כטועים שאינו כשר כו' מעולות שפירשנו ואין כו' אלא ראובן ובן ביחד ולא ישאר אלא יעקב עד והשתא ניחא הוא כו' וישאר בן של שם ראובן וגם יעקב ומתכשר בהכי אלא בן כנגד כל ראובן א"נ בן תחת בן של שם ראובן ואי גייז לראו כו' זה תחת זה ויעקב אחרי בן וז"ל ריב"א כו' בן תחת בן של שם ראובן שאם כו' לראו של ראובן וגם בן שלמטה כו' העליון של ראובן ישאר בן כו' כצ"ל:

1) Return to the שקלא וטריא discussed earlier

a) קשיא

i) We ought to be חייש that the השטר might be מגיז the תחתונה of the כתב שיטה תחתונה and thereby remove a תנאי that favors the לוח בפנים

b) תירוצ

i) That's in fact why for אבא בר ירמ' the sign עדים is שטר למעלה לאורכו של שטר – so that if בעל השטר is מגיז the תחתונה בפנים he'd thereby also be מגיז at least part of the חתימה of ראובן and ב"ד would recognize the זיוף

2) גמרא of the המשך

a) קשיא

i) since an עד writes his full name – for example ראובן בן יעקב – what's cut off might be only "ראובן"
ii) and ב"ד might not notice the זיוף because ב"ד might think that the עד signed as גזיזה בן יעקב and there was no גזיזה

b) תירוצ

i) "דכתב ב' ראובן בן בחד דרא ויעקב עד עלווי" – where "עילוי" means opposite the שיטה אחרונה בפנים that's one שורה above the שורה

3) גמרא of the תירוצ – תוספות

a) – תוספות of לשון

דכתב ראובן בן בשיטה אחרונה והיינו בחד דרא ואחר כך יעקב עד לארכו של שטר

b) Meaning as in the following ציור that ראובן is written opposite and at a right angle to the שורה אחרונה of the כתב בפנים and יעקב עד is written עילוי meaning opposite and at a right angle to the שורה of the כתב בפנים that's directly above the שורה אחרונה of the כתב בפנים

גזיזה as in 'אופן ג' so that if the שטר בעל השטר would appear twice before יעקב and בית דין would recognize the חתימה

אופן ג' – יעקב עד למטה	
בן	ראו
בן יעקב עד	

b) שמה ימחוק of קשיא

i) We ought to be חושש that the שטר בעל השטר will be מוחק the בן that's למטה in 'אופן ג' in fact

8) מהרש"א

a) קשיא

i) it would be more מסתבר for ריב"א to ask that the שטר בעל השטר might be מוחק the בן that's למעלה that's

ii) in fact for ריב"א to ask that the שטר בעל השטר might be מוחק the בן that's למטה as in 'אופן ד' יעקב עד למעלה if ריב"א had dealt with more מסתבר

אופן ד' – יעקב עד למעלה	
בן יעקב עד	ראו
בן	

9) תירוצים – two תוספות of המשך

a) First תירוצ

i) מחק is correct because בית דין will in fact notice the 'אופן ג'

b) Second תירוצ

i) 'אופן isn't correct because בית דין won't notice the מחק

ii) Instead we direct the סופר to make a שינוי to 'אופן ב' by making make the חתימה appear as in 'אופן ה' – so that if the שטר בעל השטר is מוחק the 'ן there will be an obvious empty space below בן and to the right of יעקב עד and בית דין will recognize the גזיזה

אופן ה' – יעקב עד למטה	
בן	ראו
בן יעקב עד	ב-

10) מהרש"א as explained by הג"ה

a) To answer the קשיא of ריב"ם (who essentially asks his קשיא for 'אופן where בן "גזיזה" of חשש is necessary to say that there's no חשש because similar to ריב"א (except that ריב"א deals with where יעקב עד is למטה) we direct the סופר to make

i) either the שינוי in 'אופן ג' (but with למעלה עד יעקב) to result in the following ציור

יעקב עד למעלה	
בן יעקב עד	ראו
בן	

ii) or the שינוי in 'אופן ה' (but with למעלה עד יעקב) to result in the following ציור

יעקב עד למעלה	
ראו	בן יעקב עד
ב-	ן

11) מהרש"א of המשך

- i) We've established that תוספות holds that יעקב עד אופן א' where deals with ריב"ם is למטה עד אופן ב' where יעקב עד is למעלה and
- b) קשיא
  - i) from the words of ריב"ם that "בן בראש ראובן" it's משמע that only ראובן is למעלה and יעקב עד is למטה
  - ii) and we've established that for ריב"א who asks מטה של לבן ימחקנו שמא it's משמע that יעקב עד is למעלה

סוגיא וניחוש חלק ג' תד"ה ומתכשר ביעקב עד

בד"ה ומתכשר ביעקב עד כו' שיעקב לא חתם זה ומה סבור כו' יעקב שנשאר הוא העד שפירשווהו לראובן בנו של יעקב זה דוחק דא"כ הל"ל כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל כיון דהמלוה ידע שיעקב לא חתם א"כ מה סבור לחתוך ראובן בן דהא מיעקב לא מתכשר ולא יתקיים ע"י יעקב כיון שהוא לא חתמו אלא ע"י ראובן בנו שנחתך דבהיה דב' גיטין ניחא להו דהתם פריך דאימא דקושטא הוא דיעקב עד יעקב חתמו וע"י יתקיים כמ"ש התוס' לקמן ואי מיירי הכא בחתימת יונית וקושטא הוא יעקב היה העד בנו של ראובן והיה חתום מתחלה ראובן בן יעקב עד שפירשווהו הוא ראובן בנו יעקב והוא חתך ראובן ובן ולא נשאר רק יעקב עד ומתכשר שפיר ביעקב וזה דוחק דא"כ הל"ל כו' ודו"ק:

1) גמרא of המשך

- a) מלמטה למעלה בחוץ גט מקושר that a רב ירמ' בר אבא of מסקנא to the קשיא
  - i) מגיז and thereby be כתב בפנים of the שיטה אחרונה the מיגז might be בעל השטר because זיוף might not notice the בית דין – יעקב עד "ראובן בן" only בחוץ it's possible that an עד named יעקב actually signed as "יעקב עד"

2) מהרש"א as explained by תוספות

- a) קשיא
  - i) The ב"ד would because ראובן בן the words גיז won't benefit by being בעל השטר – after all יעקב עד was written by – not by his father יעקב – and when ב"ד compares this signature with the signature of the real יעקב the handwritings won't match

2) מסכת גיטין in משנה

- a) Where two גיטין are written side by side – one on the right side and the other on the left side – and ראובן בן is written on the right side and יעקב עד is written on the left side
- b) the גט on the right is כשר because ראובן properly signed his own name while the גט on the left is פסול because ראובן didn't sign his own name on the left – namely we assume that ראובן signed בן ראובן on the right and יעקב עד on the left

- 3) תוספות in גמרא as explained by גיטין
- a) קשיא
    - i) Maybe יעקב himself actually signed "יעקב עד" on the left and ראוּבֵן the son of יעקב then signed "ראובן בן" on the right – so that ראוּבֵן properly signed the right גט and יעקב properly signed the left גט – and both should be כשר
- 4) מהרש"א
- b) Why is it that the גמרא in גיטין considers that יעקב might have signed his real name but תוספות in our סוגיא asks that יעקב couldn't have signed his name
  - c) תירוצ'
    - i) תוספות in our סוגיא explains that בעל השטר wouldn't make a גזירה that would result in an apparent חתימה by יעקב עד that couldn't be מקיים
    - ii) In גיטין the גמרא asks that קיום might prove that a יעקב actually signed the left גט
- 3) מהרש"א of תוספות as explained by המשך
- a) תירוצ' Possible
    - i) the גמרא here asks that we ought to be חושש that
      - (1) the שטר was actually signed by ראוּבֵן בן יעקב – and he signed as ראוּבֵן בן יעקב in the style of יוונית where his words mean "he whose son is יעקב – namely יעקב"
      - (2) So that בעל השטר can be מיגז the שיטה אחרונה that contains a תנאי that's without being פוסל the שטר even though he'd at the same time be מיגז the words בן יעקב – because the שטר will be מקיים by the signature of יעקב since in fact it was signed by יעקב
  - b) פירכא
    - i) This is a דוחק because if the חשש is based on a possible יוונית חתימה the גמרא would have mentioned it

דף קסא:

תוספות בא"ד נחזור

[דף קסא עמוד ב] בא"ד נחזור כו' את שהעדים ראשונים נקראים כו' ליתכשר האי בראובן בן והאי ביעקב כו' ועם הראשון נקרא בן יעקב עד כו' ויעקב עד אדבתרא כו' דאבוה ופריך כו' הד"א והאי ביעקב עד דתנן כו' עכ"ל כצ"ל:

סוגיא וניחוש חלק ד' תד"ה דלא כתב

בד"ה דלא כתב כו' ומכשרינן בן איש פלוני עד או כו' עכ"ל יש לדקדק אדבריהם דמהיכא תיתי להו דליתכשר בבן איש פלוני עד דהא שייך בבן נמי שמא יגזו ליה כדפריך וליחוש שמא יגזו לראובן בן ומתכשר ביעקב עד ויש ליישב דר"ל דמכשרינן בבן איש פלוני היינו

בן למעלה ופלוני עד למטה תחתיו כמ"ש התוס' לקמן אבל ק"ק דא"כ בכה"ג בראובן בן יעקב עד נמי מתכשר ראובן בן למעלה ויעקב עד תחתיו דלא שייך ביה שמא יגזו ויש ליישב דס"ל דבראובן בן יעקב עד פסול בכה"ג דכיון דיעקב הוא תחת ראובן בשוה נראה כאילו שניהם עדים וכן מוכח מדברי התוספות לקמן שפירשו בההיא דאין עדיו כלים בשיטה אחת פסול כלומר שיחתום ראובן כו' ותחתיו בן ותחתיו יעקב כו' ולא כתבו בפשיטות טפי שיחתום ראובן בן כו' ותחתיו יעקב עד והיינו משום דבכה"ג פסול מה"ט שכתבנו אבל בחידושי הרמב"ן מכשיר ליה בכה"ג ע"ש ודו"ק:

1) First הקדמה

- a) Return to the קשיא of the גמרא to the מסקנא of בר אבא רב ירמ' כתב בפנים שיטה אחרונה מיגז the בעל השטר and thereby be מגיז because זיוף might not notice the בית דין – יעקב עד leaving "ראובן בן" only בחוץ it's possible that an עד named יעקב actually signed as "יעקב עד"

2) Second הקדמה

- a) חשש of the גט מקושר in a חתימה is a proper "בן יעקב עד" assumes that there is no חשש by the בעל השטר of זיוף

3) מהרש"א

- a) קשיא
- i) Similar to the קשיא of the גמרא for a חתימה of "ראובן בן יעקב עד" – we ought to be חושש that the בעל השטר would be מיגז only "בן" and the words יעקב עד that remain would be a חתימה כשירה so that בית דין might not notice the גזירה
- b) תירוץ
- i) means that there'd be no חשש if בן יעקב עד is written this way

בן
יעקב עד

- ii) Because in this format if the בעל השטר is מיגז the word בן he'd also be מיגז part of the word יעקב and בית דין would be פוסל the שטר because there'd be no remaining חתימה כשירה
- c) קשיא
- i) Then why does the גמרא ask its קשיא for בן יעקב עד – say that in a גט the חתימות are set out in the following similar format – here too if the בעל השטר is מיגז any part of the word ראובן he'd also be מיגז a part of יעקב and the גזירה would be ניכר

ראובן בן
יעקב עד

d) תירוץ

- i) This sort of חתימה is פסול because it appears as if it were written by two עדים
- 4) פסול is חתימה that this sort of מהרש"א by "רא" to a הקדמה

- a) דף on ד"ה כל מקושר in תוספות as understood by רב ירמ' בר אבא for מר זוטרא of שיטה קסא:

גליון למעלה מחתימות באחוריו ומצד כתב בפנים					
גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
גליון למטה מחתימות באחוריו ומצד כתב בפנים					

- b) כתב of the שיטה אחרונה the מגיז is בעל השטר because if the גזיזה of חשש there is no גזיזה would be and the גזיזה of ראוּבן בן יעקב of חתימה the entire מגיז בחוץ he'd also be בפנים ניכר

5) מהרש"א of ראי'

- a) שאלה

- i) Why doesn't מר זוטרא say more simply that עדים sign as follows where בית דין would also notice the גזיזה

גליון למעלה מחתימות באחוריו ומצד כתב בפנים					
גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים	גליון מצד חתימות באחוריו ולמעלה מכתב בפנים
גליון למטה מחתימות באחוריו ומצד כתב בפנים					

- b) תשובה

- i) Must be that this sort of חתימה is פסול

תוספות בא"ד או בן למעלה

בא"ד או בן למעלה ופלוני עד למטה תחתיו כו' וי"ל דהא תנן בן כו' אף על גב דפלוני בן פלוני כשר וכ"ש כו' זיוף פסול ויש שנותנין כו' הד"א כצ"ל:

סוגיא וניחוש חלק ה' תד"ה כל מקושר

בד"ה כל מקושר כו' פי' ר"ש כו' אפי' כתב עד וא"כ כשחותמין מלמעלה כו' גייז בהדיה עד של כל החתומין כו' עכ"ל ובפשיטות לא קשיא להו כשחותמין מלמטה למעלה שיגזו שמות כל החתומים שבשיטה אחרונה דמסתמא אין שמות החתומים שוה ולא יכול לכוין לגזו אותם שלא יהיה ניכר אבל מלת עד הוא שוה בכולם לגזו כולם יחד ולא יהיה ניכר ודו"ק:

- 1) note by רשב"ם as explained by וניחוש of קשיא to מר זוטרא of תירוץ – המשך דגמרא the way that this שיטה in מר זוטרא differs from the שיטה of תוספות that was discussed in the prior דיבור

- a) For רב ירמ' בר אבא

- i) as in 'א the עדים can sign למטה at a right angle to the כתב בפנים so long as they begin their חתימה opposite the first שורה of the כתב בפנים and end their חתימה opposite the last שורה of the כתב בפנים

ציור א' – אחוריו של שטר מקושר למסקנא דרב ירמי' בר אבא למר

זוטרא					
מלמעלה למטה					
גליון מצד חתימות באחוריו ולמטה מכתב בפנים	עד		שמעון	בן	ראובן
	עד		יהודה	בן	לוי
	עד		נפתלי	בן	יששכר

- ii) and as in 'ב the עדים can sign למטה at a right angle to the כתב בפנים so long as they begin their חתימה opposite the last שורה of the כתב בפנים and end their חתימה opposite the first שורה of the כתב בפנים

ציור ב' – אחוריו של שטר מקושר למסקנא דרב ירמי' בר אבא למר

זוטרא					
ממטה למעלה					
גליון מצד חתימות באחוריו ולמטה מכתב בפנים	עד		שמעון	בן	ראובן
	עד		יהודה	בן	לוי
	עד		נפתלי	בן	יששכר

- iii) it follows that if the בעל השטר is מיגז the שיטה אחרונה of the כתב בפנים if the בית דין will notice the unusual event that no עד completed his חתימה – and if the חתימה is למטה למעלה the בית דין will notice the unusual event that no עד used the complete beginning of his name

2) תוספות

- a) רשב"ם to קשיא

- i) If the חתימות are למטה למעלה the גזיזה would remove only the word עד for each עד and this isn't unusual

3) מהרש"א

- a) Why doesn't תוספות also ask this רשב"ם to קשיא

- i) For חותמים the גזיזה would remove the first names of all of the חותמים and this isn't unusual

- b) תירוצ

- i) First names vary in length and it will be difficult for the בעל השטר to be מיגז them all without the גזיזה being noticed by בית דין – but the ending of עד is more uniform and it's a קשיא that the זיוף might not be noticeable to בית דין

תוספות ד"ה וצריך

בד"ה וצריך כו' אי משום דאי הוה בעי מזיף כו' וי"ל דודאי כן הוא וכו'

דף קסב.

תוספות בא"ד כיון שאין יכול לזייף

[דף קסב עמוד א] בא"ד כיון שאין יכול לזייף מזכר דכירי מיהו מצינן למימר דאף לר"י פריך ולא הכשיר ר"י אפי' כו' עכ"ל מתוספות ישנים כצ"ל:

תד"ה לפי וא"ד חובתו

בד"ה לפי כו' וי"ל שחששו כו' וירחיקו ב' שיטין כו' וכיון דכתב שריר וקים למדין כו' עכ"ל ויש לדקדק דהשתא נמי דכתיב שריר וקים שמא הרחיקו העדים ב' שיטין וימחק שם שריר וקים ויכתוב בשיטה עליונה וגם באחרונה מאי דבעי ויקיים המחק ואח"כ יכתוב שריר וקים וי"ל דאף אם יהיה נמחק לפני העדות ב' שורות לא יועיל בו קיום מחקים כיון שכתוב בתר במנא דכשר למקניא ביה כנראה מפרשב"ם לעיל ועוד דכיון דיש לחוש שהרחיקו ב' שיטין מקרי שפיר המחק במקום שריר וקים וק"ל:

בא"ד חובתו מיהא למדין שבחובתו כו' עכ"ל אבל מפרשב"ם שכתב לעיל וצריך שלא יהא כתוב בסוף כו' שום דבר חידוש ושום תנאי כו' ויגבה בו שלא כדין כו' עכ"ל נראה מדבריו דלחובתו נמי אין למדין ודו"ק:

- 1) ד"ה מחק פסול at עמוד א' on רשב"ם based on הקדמה
a) מקוים מחק that isn't if it has a פסול is שטר A
- 2) Second הקדמה
a) In the זמן of the גמרא the דין was that "אין למדין משיטה אחרונה" to avoid a זיוף by the עדים – by writing a new תנאי into an empty שיטה between the כתב and the השטר – the חשש is avoided because then the שיטה with the new תנאי becomes the שיטה אין למדין from which אחרונה
- 3) Third הקדמה
a) בזמנינו
i) write סופרים after the words שריר וקים to mark the end of the כתב
ii) שריר וקים until the שיטה אחרונה from למדין
iii) we're מקיים מחקים until the words שריר וקים except for a מחק where מקיים might have been written
- 4) מנהג בזמנינו of ביאור – תוספות
a) We're חושש that might be מרחיק their חתימות by two שיטין from the כתב and that the השטר could then be דבעי in the first of these שיטין since this שיטה wouldn't be the אחרונה
b) That's why there was a תקנה not to be למדין from any כתב after שריר וקים even if the עדים are מרחיק their חתימה by as much as two שיטין
- 5) מהרש"א

- a) קשיא
  - i) Even after the new תקנה we ought to be חושש that the בעל השטר might be מוחק before the התימות the שטר שיטין of two הרחקה "שריר וקיים" and in a כתב מאי דבע and write a new שריר וקיים at the end
- b) תירוצ'
  - i) We've established that שריר וקיים doesn't apply to a מחק where שריר וקיים might have been written
- c) קשיא
  - i) Why would we think that שריר וקיים was written in the place where there was a מחק before the final two שיטין
- d) First תירוצ'
  - i) If the מחק follows במנא דכשר למקניא ב' we established that it's common to write שריר וקיים in that place
- e) Second תירוצ'
  - i) since we're חושש that the last two שיטין of a שטר are later additions by the בעל כתב and that the third שיטה before the התימות is the last שיטה of the actual שטר – we consider a מחק on that שיטה as being in a place where שריר וקיים might have been written
- 6) ענין אחר – תוספות of המשך
  - a) applied only to a תנאי that's גמרא assumes that in the זמן of the גמרא the דין of משיטה אחרונה on ד"ה אמר רב עמרם implies otherwise רשב"ם
  - b) עמוד א' on ד"ה אמר רב עמרם implies otherwise רשב"ם

דף קסב:

סוגיא דהרחיק את העדים חלק א' תד"ה איבעיא להו

[דף קסב עמוד ב] בד"ה איבעיא להו כו' בעובי כזה מהו כו' ברחוק יכתוב ב' שיטין ופסול עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה אלא מיהא כו' ומחצה כשיטה א' כו' כשני שיטין דפסול דמי עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה דאמר חזקיה כו' אלא כשנמצאו בסוף אחרי עדים כשרים כו' בכה"ג כשר הס"ד ואח"כ מתחיל הגה"ה שיטה כו' מה שירצה בחצי השלימה כו' עכ"ל כצ"ל אף על גב דע"כ דליכא כ"א רוחב שיטה א' בין עדים לשטר כשמרחיקין שיטה וחותמין באמצע שיטה כמ"ש התוס' לעיל מ"מ איכא למיבעיא שפיר שיהיו למדין מחצי השלימה שהיא שלא כנגד חתימת העדים ולכן הרחיקו העדים חתימת ראש השיטה כדי שיהיו למדין מצד השלימה – ואח"כ מחצי האחרת {לא יהיו למדין} וגם מחצי שלמטה אשר לפני העדים לא יהיו למדין דההוא שיטה אחרונה מקרי ודו"ק:

- 1) גמרא as explained in the ברייתא
  - a) because "הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול שיטה אחת כשר"

- i) Where there is a הרחקה of two שיטין the בעל השטר might be דבעי in כותב מאי דבעי in שיטה both שיטין and – although בית דין will ignore what he added in the second שיטה because that שיטה will be the new אחרונה – שיטה בית דין will take into account what he added in the first שיטה
- ii) But where the הרחקה is one שיטה it doesn't matter that the בעל השטר might be דבעי in the הרחקה since אחרונה שיטה משיטה in the הרחקה כותב מאי דבעי anyway
- 2) גמרא
- a) איבעיא להו שיטה ומחצה מהו
- 3) מהרש"א as explained by הג"ה – תוספות

טבלא א'		
הרחקת חצי שיטה	סיום הכתב	1
	הרחקת שיטה שלימה	2
	חתימת עדים	3

- a) If there was a הרחקה of שיטה ומחצה in the אופן of טבלא א' the שטר is פסול because the בעל השטר can be דבעי in the הרחקה of חצי שיטה in line 1 and in the הרחקה of שיטה שלימה in line 2 – and we'd be למדין from what he was מוסיף in line 1 because only line 2 will count as שיטה אחרונה
- b) The איבעיא applies only in the אופן of טבלא ב'

טבלא ב'		
	סיום הכתב	1
הרחקת שיטה שלימה חלק ב'	הרחקת שיטה שלימה חלק א'	2
חתימת עדים	הרחקת חצי שיטה	3

- i) Because although there is a הרחקה of only one שיטה between the כתב and חתימת עדים
- ii) The שטר might still be פסול because persons might be טועה and say that the חצי שיטה to their right in line 3 count as a שיטה אחרונה relative to the כתב that's written in חלק א' of the שיטה שלימה in line 2 – and that the שיטה אחרונה that ממנה is only אין למדין ממנה of the חצי שיטה to the left of the חתימות in line 3

סוגיא דהרחיק את העדים חלק ב' תד"ה פחות

בד"ה פחות כו' ולר"ת דמן הצד מיירי עכ"ל דברחוקים מן הכתב ותחת הכתב הא קתני ברישא דלכ"ע בהרחיק ב' שיטין מן הכתב דפסל אלא דמן הצד פליגי הכא ולא מן הצד ממש בגליון ימין או שמאל שהכתב שתי והחתימות ערב דהא פסול לכ"ע כדתנן בפרק המגרש מן הצד או מאחוריו בגט פשוט פסול אלא מן הצד היינו שחתימתה כלפי הכתב אלא שהם בגליון בסוף שיטה התחתונה ודו"ק:

- 1) תוספתא
- a) There is a מחלוקת תנאים on "כמה יהו עדים רחוקים מן הכתב ויהא כשר"
- 2) רבינו תם – תוספות

- a) It can't be that the הרחקה applies to how much הרחקה there needs to be from the שיטת אחרונה of the כתב because we already know that the הרחקה needs to be less than two שיטות
- b) Instead the הרחקה מן הצד applies to הרחקה מן הצד
- 3) מהרש"א
- a) "מן הצד" can't mean that the חתימות are in the right גליון or in the left גליון of the שיטת אחרונה and are at a right angle to the כתב – because a משנה in גיטין says this הרחקה is פסול regardless of the extent of the הרחקה
- b) Instead מן הצד means that the חתימות are in the left גליון of the כתב on שיטת אחרונה and are כלפי הכתב – meaning that they're after the כתב and in the same orientation as the כתב (not at a right angle to the כתב) – and the הרחקה is how far into the גליון the שטר can be חותם without being פסול the שטר

תד"ה שהרי אויר פוסל

בד"ה שהרי אויר פוסל בג' לא מיירי כו' למה תהיה פסולה וגם כו' ובד"ה נמצא כו' דגרס בראשונה לאו לאפוקי כו' דרב נחמן כו' כצ"ל:

דף קסג.

בא"ד פסול בין בתחלה בין בסוף

[דף קסג עמוד א] בא"ד פסול בתחלה בין בתחלה בין בסוף כו' לשם עדות חתמו כו' וחזר בו ר"ת ואין מכשיר כ"א בתחלה ולא בסוף כו' עכ"ל כצ"ל והיה דהמביא תניין אי חתים קרוב בתחלה פסול לא אתי לאפוקי לבסוף דכ"ש דפסול כו' אלא היכא שחתמו באמצע כו' עכ"ל הרא"ש ועיין בתוס' שם וק"ל:

גמרא אמר ר' יצחק בן אלעזר

גמ' א"ר יצחק בן אלעזר כגון לך לך כו' כצ"ל:

סוגיא דהרחיק את העדים חלק ג' תד"ה שיטה א' למאי חזיא

תוס' בד"ה שיטה א' למאי חזיא אי מזייף ביה וכתב ביה ב' שיטין כו' עכ"ל נראה מפרשב"ם דל"ג שיטה א' אלא דה"ג דאס"ד הן ולא אוירן למאי חזיא כו' ופריך בפשיטות ב' שיטין בלא אוירן למאי חזיא והלא ניכר כו' ע"ש אבל התוספות גרסי ליה שפיר ופריך נמי הכי שיטה א' למאי חזיא כו' דשתי שיטין בלא אוירן הויא שפיר שיטה א' באוירה באותו כתב ממש ולמאי חזיא דע"כ אם יכתוב בו ב' שיטין דקות כדי להיות להן אויר יהא ניכר כו' ולפי' י"מ פריך על שיטה א' בלא אוירה דהא דומיא דב' שיטין בלא אוירן דפסול קתני נמי שיטה א' בלא אויר דכשר ודו"ק:

1) ברייתא

- a) הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול פחות מכאן כשר
- b) We've explained that this is because

- i) Where there is a הרחקה of two שיטין the השטר might be דבעי in כותב מאי דבעי both שיטין and – although בית דין will ignore what he added in his second new שיטה because that שיטה will be the new אחרונה שיטה will take into account what he added in his first new שיטה
- ii) But where the הרחקה is one שיטה it doesn't matter that the השטר might be דבעי in the הרחקה since אחרונה שיטה anyway אין למדין משיטה
- 2) איבעיא להו שני שיטין שאמרו הן ואירן הן דלמא הן ולא אירן – גמרא
- 3) רשב"ם of גרסא for רב נחמן בר יצחק of תשובה
מסתברא הן ואירן דאי סלקא דעתך הן ולא אירן למאי חזיא
- 4) רשב"ם for ביאור – מהרש"א
  - a) Without the two שיטין need to be דקות and as a result the זיוף would be ניכר to בית דין – so למאי חזיא – meaning the זיוף by שיטין ב' כתיבת ב' שיטין will be of no use to the בעל השטר
- 5) תוספות of פירוש קמא of גרסא for רב נחמן בר יצחק of תשובה
מסתברא הן ואירן דאי סלקא דעתך הן ולא אירן שיטה אחת ואיריה למאי חזיא
- 6) פירוש קמא for ביאור – מהרש"א
  - a) The שיטה of a שיטה is the same size as the שיטה – so two שיטין with normal כתב שיטה אחת – and שיטה אחת without אירן are the same as one normally written שיטה with אירן – meaning one שיטה will be ignored because תחתונה – ואיריה למאי חזיא – and if the בעל השטר writes two שיטין into this space the אותיות will be דקות and the זיוף will be ניכר
- 7) תוספות in יש מפרשין of גרסא for רב נחמן בר יצחק of תשובה
מסתברא הן ואירן דאי סלקא דעתך הן ולא אירן שיטה אחת בלא איריה למאי חזיא
- 8) יש מפרשין for ביאור – מהרש"א
  - a) If the ברייתא that says שיטין פסול deals with אירן בלא אירן then when the ברייתא says שיטה אחת בלא איריה it refers to פחות מכאן כשר – that's why the גמרא asks "of what use is שיטה אחת בלא איריה"

סוגיא דהרחיק את העדים חלק ד' תוספות ד"ה כגון לך

בד"ה כגון לך כו' רגל כ"ף שבשיטה ראשונה או כו' כנגד זה לך לך דלא יתחיל כו' לעשותו בריוח עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה שיטה א' ושני כו' כצ"ל ור"ל דשיטה א' בשני אירין ל' למעלה וכ"ף למטה ע"כ הוי יותר מב' שיטין בלא אירין דא"כ תקשי כדפריך לעיל שיטה א' באיריה למאי חזיא שאם יכתוב בו ב' שיטין דקות כו' כמ"ש התוס' לעיל לפי' קמא וק"ל:

- 1) הקדמה
  - a) We've established for פירוש קמא that רב נחמן בר יצחק says that a שטר with a הרחקה of שיטה אחת ואירן (meaning one אירן) or שיטין בלא אירן are each כשר because "למאי חזיא" applies to both

- b) But we haven't established the דין for אורין ו' שיטה אחת
- 2) גמרא of the המשך
- a) A שיטה is פסול if it's "למעלה וכ"ף למטה" – namely there is שיטה אחת ו' אורין
- 3) מהרש"א as explained by תוספות
- a) It follows that the space needed for אורין ו' שיטה is greater than the space needed for ב' שיטין בלא אורין and is therefore פסול

תד"ה שטר הבא

בד"ה שטר הבא כו' על הנייר הס"ד ואח"כ מ"ה ר"י אומר כו' כצ"ל:

דף קסג:

רשב"ם ד"ה אלא

[דף קסג עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה אלא בין כו' וחתמי סהדי הס"ד ובד"ה ודלמא כו' השטר מלמעלה הס"ד ובד"ה ומשני כל כו' תחת אותה שיטה עדים כו' כצ"ל:

סוגיא דהרחיק את העדים חלק ה' תד"ה אמר ר' יוחנן (ר')

יוחנן אומר) הודפס בתוך ד"ה שטר

תוס' בד"ה אמר ר' יוחנן כו' א"נ שיטה א' בין עדים לאשרתא לרב כשר כו' עכ"ל פי' בלא טיוט ונ"ל דה"ה בב' שיטין בין אשרתא לעדים דכשר בלא טיוט לפי סברא זו דכה"ג אין מקיימין אותו מאשרתא דהא בב' שיטין נמי בין אשרתא לעדים לא יכול ג"כ לעשות רק שטר ועדים בשיטה א' ואין מקיימין אותו מאשרתא כו' דהא לא יכול לעשות שטר בשיטה א' ועדיו בשיטה האחרת דהוא פסול אלא לאפוקי טובא דקאמר רב נקטו התוס' שיטה א' דבטובא כגון ג' שיטין ודאי אפילו לרב בעי טיוט כדי שלא יעשה שטר ב' שיטין ועדיו בשיטה הג' ואשרתא מקיימו ודו"ק:

- 1) הקדמה
- a) הוא ועדיו בשיטה אחת כשר
- b) הוא בב' שיטין ועדיו על שיטה ג' כשר
- c) הוא בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול
- 2) גמרא
- a) בין עדים לאשרתא אפילו הרחקה טובא נמי כשר – רב מימרא
- b) שטר until the top of the גוזז will be בעל השטר that חושש we ought to be – קשיא בית – and a later שיטה – "בין עדים לאשרתא מזייף וכתב מאי דבעי ומחתים סהדי" – הרחקה – that might rely on the אשרתא to assume that the prior דין was מקיים these חתימות
- c) the reason that חשש removes the טיוט – דמטייט בין עדים לאשרתא – תירוצ' relevant to this מהרש"א

- 3) ר' יוחנן of שיטה on the גמרא
- a) "בין עדים לאשרתא אפילו הרחקה שיטה אחת and holds that רב disagrees with ר' יוחנן פסול"
- 4) מהרש"א as explained by ר' יוחנן and רב between מחלוקת on the "אי נמי" – תוספות
- a) שיטה of only one הרחקה even for a פסול is טיט without a שטר holds that ר' יוחנן because – if the בעל השטר is מיגז until the empty שיטה and is מזיף וכתב מאי דבעי שיטה – the resulting שטר is כשר as a שטר that's ועדיו הוא and a later בית דין will rely on the אשרתא for this שטר – in the empty שיטה ומחתים סהדי
- b) because טיט even without a שטר is שיטה of only one הרחקה with a שטר says that רב הוא ועדיו בשיטה אחת that's שטר for a אשרתא doesn't rely on ב"ד
- 5) מהרש"א
- a) שאלה
- i) Would the same מחלוקת apply where there's no טיט and if the הרחקה is three שיטין
- b) תשובה
- i) No – even רב would agree that the שטר is פסול because the בעל השטר might be מזיף a שטר on the first two lines of the הרחקה and be מחתים עדים on the third line – the resulting שטר would be כשר as a שטר that's "הוא בב' שיטין ועדיו על" – שיטה ג" – and since the שטר has more than one שיטה a later בית דין would rely on the אשרתא
- c) שאלה
- i) Does the same מחלוקת apply where the הרחקה is two שיטין
- d) תשובה
- i) Yes – the בעל השטר won't make this into a שטר that's "הוא בשיטה אחת ועדיו" because the שטר would be פסול – instead there is the חשש that the בעל השטר might on the first שיטה be מזיף וכתב מאי דבעי שיטה while he leaves the second שיטה unused – and the שטר would be כשר as בשיטה אחת
- ii) It follows that the מחלוקת of רב and ר' יוחנן would apply – because רב holds that ר' יוחנן while הוא ועדיו בשיטה אחת that's שטר for a אשרתא doesn't rely on ב"ד disagrees
- e) קשיא
- i) Since רב is פוסל a הרחקה of ג' שיטין where there's no טיט why does the גמרא say that רב is מכשיר אפילו טובא
- f) תירוץ
- i) The גמרא means that where there's no טיט not only is רב מכשיר a הרחקה of one שיטה (unlike ר' יוחנן who's – פוסל) רב is also מכשיר where there's a הרחקה of two שיטין

תד"ה שיטה א'

בד"ה שיטה א' כו' שטר הבא הוא בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת משום כו' דאמרינן חלק היה למעלה בשטר כו' ועשה זה שטר לפני העדים שיכולים להניח כו' אלא יש להו לחתום כו' ויחתוך ויודע זיופו כו' ולכך אינו צורך השטר כו' כצ"ל:

תוספות ד"ה גופא חלק א'

בד"ה גופא כו' ועדיו על המחק דפסול כו' עכ"ל ומהרש"ל הגיה דכשר אבל א"כ הויא בעצמה קושית התלמוד דפריך וניחוש דלמא מחיק כו' וע"כ נראה לקיים נוסחות ישנות שבתוס' ור"ל ניחוש שמא מעיקרא היה הוא על הנייר ועדיו על המחק דפסול אם לא היה נכתב בו אנחנא סהדי כו' ואהא תירצו דלהא ליכא למיחש דודאי הוה כתוב בו אנחנא סהדי כו' דאין לחוש שמסר לו שטר פסול ודו"ק:

1) גמרא

- a) הוא ועדיו על המחק כשר holds that רב
- b) שאלה
  - i) Why aren't we חושש that the בעל השטר will be מוחק the נייר a second time and be כותב מאי דבעי
- c) תשובה
  - i) אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שתי פעמים

2) ברייתא

- a) הוא על הנייר ועדיו על המחק כשר

3) גמרא

- a) הוא על הנייר ועדיו על המחק that's שטר permit a ברייתא רב – קשיא –
כותב מאי דבעי and the נייר מוחק will be בעל השטר that חושש we ought to be –
הוא ועדיו על המחק as שטר the resulting מכשיר will be בית דין and
- b) תירוצ'
  - i) on a אנחנא וכו' the עדים need to write הוא על הנייר ועדיו על מחק that's שטר on the
הוא על הנייר ועדיו על המחק is שטר to state that the שטר
  - ii) and as explained in 'חלק ב' of this סוגיא it results that the שטר can't be changed
הוא ועדיו על המחק that's שטר into a

4) תוספות

- a) גרסא in our תוספות of לשון
  - ואם תאמר וניחוש {לשטר שהוא ועדיו על המחק} שמא מעיקרא הי' הוא על
הנייר ועדיו על המחק דפסול ומחק כל השטר וכתב מאי דבעי והוי על המחק
ויש לומר להא ליכא למיחש שאם מעיקרא הוה הוא על הנייר ועדיו על המחק
הוה כתוב בין סהדי לסהדי אנחנא וכו' ואין לחוש שמסר לו שטר פסול

5) מהרש"ל

- a) asks its קשיא for the גמרא of the גמרא realized that עדים need to write אנהנא on a שטר that's על המחק
 b) It follows that the correct גרסא in תוספות is דכשר instead of דפסול
- 6) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Then the קשיא of תוספות is in effect the same as the קשיא of the גמרא
- b) תירוצ
- i) In fact the original גרסא of דפסול is correct because תוספות in its קשיא deals with the שלב of the סוגיא after the גמרא realized that עדים need to write אנהנא in a שטר that's על המחק
- ii) Still תוספות in its קשיא assumed that it's possible that a לוח gave the השטר and the עדים and the נייר ועדיו על המחק was שטר because the שטר didn't write אנהנא – and the מוחק was later בעל השטר – and as a result asked how it is that רב permits a שטר that's על ועדיו – דבעי המחק
- iii) תוספות in its תירוצ answers that we're not חושש that the לוח gave a פסול שטר to the מלוח

דף קסד.

תוספות ד"ה גופא חלק ב' – בא"ד והשטר שכתב

[דף קסד עמוד א] בא"ד והשטר שכתב על הנייר שמחקו ה"ל נמחק פ"א כו' עכ"ל צ"ע דשמא ימחקו נמי השטר ב' פעמים ואי משום דאז יהיה ניכר הזיוף דהשטר יהיה מחוק ב' פעמים וחתימת העדים לא נמחק כ"א פ"א וכמ"ש לקמן א"כ ה"נ הל"ל הכא דאין לחוש שמא ימחקו אנהנא סהדי כו' דאם ימחקנו ה"ל נמחק ב' פעמים וחתימת העדים לא יהיה נמחק כ"א פ"א ודו"ק:

- 1) תוספות of המשך
- a) קשיא
- i) Why is it that a שטר that's "הוא ועדיו על המחק" is כשר
- ii) We ought to be חושש that the שטר was originally "הוא על הנייר ועדיו על המחק" – אנהנא the מוחק was בעל השטר – and the אנהנא סהדי as required – the עדים wrote אנהנא as well as the נייר on which he was דבעי
- b) תירוצ of ריב"ם
- i) "אנהנא סהדי" is written between the חתימה of the first עד and the חתימה of the second עד – it follows that if the שטר was at first על המחק (i) the נייר that was never מוחק before and (ii) the מוחק was later בעל השטר (i) the נייר that was never מוחק before and (ii) the "ואנהנא סהדי" that was written between the חתימות that were on מחק from the start – the result would be that the place where אנהנא סהדי was written is on נייר

that was נמחק פעמיים while the כתב is written on נייר that was נמחק once – and since "אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שתי פעמים" the זיוף will be ניכר to בית דין

2) מהרש"א

a) קשיא

- i) Maybe the זיוף won't be ניכר because the בעל השטר will be מוחק the נייר a second time before being דבעי מאי כתב – so that the place of the כתב and the place of אנהנא סהדי will both be נמחק פעמיים

b) תירוצ

- i) The זיוף will still be ניכר because the בעל השטר won't be מוחק the חתימות עדים that are written on נייר that was נמחק once – whereas the place of סהדי אנהנא will have been נמחק twice
- ii) חלק ה' that's discussed in בא"ד ודע in מהלך תוספות follows a similar

c) קשיא

- i) Then חשב"ם should have answered more simply that there's no חשש here because the חתימות are on נייר that was נמחק once while the place of סהדי אנהנא will have been נמחק twice – without having to mention that the נייר on which would have been דבעי מאי כתב would be on נייר that was נמחק once

תוספות ד"ה גופא חלק ג' – בא"ד אדרבה

בא"ד אדרבה זה ראוי להכשיר יותר דודאי כו' עכ"ל ר"ל היה להם לתקן כך שלא יועיל אנהנא סהדי כו' אא"כ שכתוב על הנייר דודאי לא עשה שום זיוף וק"ל:

1) תוספות

a) קשיא by ריב"ם to ר"י

- i) it's possible that the שטר that comes to us as נמחק על ועדיו הוא was at first נמחק and was written on נייר between the חתימות and afterwards the בעל השטר was מוחק the כתב that was on נייר and was דבעי מאי כתב – and in this case nothing was נמחק twice and בית דין won't notice the זיוף

b) תירוצ

- i) if אנהנא סהדי is written on נייר instead of נמחק על ועדיו הוא על הנייר ועדיו על המחק that's שטר a פוסל is בית דין

c) מהרש"א as explained by פירכא

- i) It's more מסתבר that בית דין would
- (1) permit a שטר that's נמחק על ועדיו הוא where אנהנא סהדי is written on נייר – since there is less possibility of prior זיוף
- (2) and instead be מתקן that המחק על ועדיו הוא is חשש because of the חשש that the שטר was initially נמחק על ועדיו הוא and אנהנא סהדי was written על הנייר

תוספות ד"ה גופא חלק ד' – בא"ד אנחנא סהדי

בא"ד אנחנא סהדי ונמחק וזייתך אז ראוי כו' אין כותבין בזה הדבור כו' וי"ל דלא חיישינן שמא מחק כו' דלמא יכתוב ב' שיטות לפני העד ואין לומר שיחתום בשבילו דלענין אפוקי ממונא חשיד דלא מהימן אלא בשבועה קלה עכ"ל כצ"ל ופי' לדבריהם דכן משמע לקמן דב' (שיטות) [שטרות] בכל א' עד א' מצטרפין להוציא ממון דאין לומר כיון שאין בכל שטר רק ע"א יש לחוש שיחתום כ"א בשבילו שקר דלענין אפוקי ממונא חשוד עד א' בשהעיד בכתב משא"כ בעדות בע"פ שכל א' מעיד בולא יגיד ונשא עונו ואין להאמינו זה אינו דמוכח לקמן דלא מהימן הלוי כנגד א' בכתב אלא בשבועה כמו בעדות ע"פ כמ"ש הרא"ש לקמן ע"ש וא"כ ה"ה בב' שטרות בכ"א ע"א מהני לאפוקי ממונא כמו ב' עדים כ"א בע"פ וה"נ יש לחוש הכא בדאיכא ב' שיטות בין עד לעד שיעשה ב' שטרות כ"א בע"א להוציא ממון ויש לדקדק אתירוצם דהשתא נמי שבא השטר שלפנינו על הנייר ועדיין על המחק ונכתב בו אנחנא סהדי כו' יהיה השטר פסול מהאי טעמא שמא ימחק אנחנא סהדי כו' ויגזו אותו וגם ימחקו שטר הראשון ויעשה ב' שטרות כ"א בע"א דהיינו שטר אחד בשיטה העליונה {כלומר בשיטין המחוקקין} ושטר שני בשיטין שלפני עד שני ויש לומר כיון שהשטר אינו נמחק לפנינו עדיין יהיה זה חששא רחוקה שימחק אנחנא סהדי וגם השטר הראשון ואח"כ יעשה ב' שטרות ושוב מצאתי בגליון תוס' וז"ל מה שפי' בפנים דחיישינן שמא יעשה ב' שטרות בע"א ולא אמר שכל עד ועד חתם שקר כיון דלוח בע"א צריך שבועה זה אינו דא"כ ניחוש דלמא גייז אנחנא סהדי ואין נראה לחלק משום שהשטר אינו מחוק עדיין מהרמ"מ עכ"ל והוא כעין דברינו אבל מהרש"ל הבין דברי התוס' בדרך רחוק ודחוק ואין להאריך לאין צורך כי מדברי הגליון תראה ככל דברינו:

1) תוספות of המשך

- a) הוא ועדיין על that's שטר that a חושש to explain why we're not ר"י of תירוץ of לשון
נייר where אנחנא סהדי הוא על הנייר ועדיין על המחק was once המחק

וי"ל דלא חיישינן שמא מחק אנחנא סהדי שאם כן יש ריוח בינתים בין סהדא לסהדא [ד](1) מסתמא אין כותבין זה הדיבור [כלומר אנחנא סהדי] כנגד חתימה בפחות משני שיטין – וכמו ששני שיטין בין העדים לכתב פוסלין את השטר כן שני שיטין בין עד לעד פוסל דלמא יכתוב ב' שיטות לפני העד וכן משמע לקמן ששני עדים בשני שטרות מצטרפין להוציא ממון

2) ר"י of תירוץ of ביאור – מהרש"א

- a) שטר – any – עדים of the חתימות between the שיטין "אנחנא סהדי" is written on two full
that has two empty שיטין between the חתימות is פסול as we'll explain below – it
הוא ועדיין על המחק that a חושש that we needn't be follows that
was at first מחק the סהדי בעל השטר and the הוא על הנייר ועדיין על המחק
on the two שיטין between the חתימות
- b) Here's why שיטין between the חתימות a שטר that has two empty
i) the שטר at the point immediately after the חתימה might be מגיז בעל השטר
the first עד – thereby leaving the שטר with two שטרות
ii) the שטר and be דבעי in the first שטר כתב the מחק בעל השטר
the erased שיטין before the חתימה of the first עד – and he might also be כותב מאי

סתם שטר in the two empty שיטין of the “second שטר” that’s valid as a שטר where the כתב is on two שיטין and the חתימה is on the third שיטה – and although למדין from the second שיטה that’s still we’d be למדין from the first שיטה

3) מהרש"א as explained by תוספות of המשך

a) שאלה

- i) Of what benefit will it be to the שטר signed by one עד and another שטר signed by another עד

b) תשובה

- i) It’s משמע from the גמרא at דף קסה. that two שטרות each signed by a separate עד are מוציא ממון מצטרפין אחד the same as if there were one שטר signed by two עדים

c) קשיא

- i) an עד אחד who’s בב"ד פה בעל מעיד is careful not to be משקר because of the פסוק of אחד בכתב – presumably this doesn’t apply to an עד אחד ונשא עונו

- ii) so why isn’t the גמרא חושש that each עד אחד is משקר when he’s חותם his שטר

d) תירוצ

- i) we know from elsewhere that עד אחד is מחייב a שבועה the same as עד אחד בכתב and we’re not חושש that the עד is משקר – so it’s מסתבר that an עד אחד for one כתב and a separate עד אחד for another כתב – neither of which is חשוד to be משקר – can together be מחייב the same as two עדים each of which בב"ד פה מעיד separately

4) מהרש"א of המשך

a) קשיא

- i) When a person presents a שטר that’s על המחק ועדיו על הנייר והוא על הנייר and is אנחנא סהדי properly written – why do we accept the שטר without being חושש that the בעל שטרות will be מוחק the סהדי and be מיגז the שטר into two שטרות

b) תירוצ

- i) This is a חשש רחוק for a שטר that comes before us as על המחק ועדיו על הנייר והוא על הנייר with a proper אנחנא סהדי that’s not מחוק – contrast a שטר that comes before us with two empty שיטין between the חתימות where the חשש of יגז isn’t רחוק

תוספות ד"ה גופא חלק ה' – מהרש"א בא"ד ודע

ודע דהאי תירוצא של התוס' הוא לפריב"ם ובשנכתב אנחנא סהדי כו' על הנייר דאז יש לחוש דלמא יכתוב בב' שיטין שבין עד לעד ויעשה ב' שטרות כ"א בע"א אבל בשנכתב אנחנא סהדי כו' על המחק אין כאן בית מיחוש שיכתוב באותן ב' שיטות שבין עד לעד דזה יהיה ניכר דאותן שני שיטין יהיו נמחקים ב"פ וחתימת עדים אין נמחק רק פ"א ודו"ק:

1) הקדמה

- a) Refer again to the תירוץ of ר"י to explain why we're not חושש that a שטר that's הוא נייר אנחנו סהדי and הוא על הנייר ועדיו על המחק was once ועדיו על המחק

2) מהרש"א

- a) ר"י to קשיא

- i) won't be בית דין a שטר that's המחק על ועדיו if הוא אנחנו סהדי **was first written on מחק** because there would be no חשש of גזירה into two שטרות

- ii) Here's why

(1) once the **second** שטר that results from the גזירה comes to a later בית דין the later בית דין will recognize that the space on the two שטרות before the second חתימה is on נייר that was נמחק twice (once when the חתימות and הוא על הנייר ועדיו על המחק שטר was first written when the אנחנו סהדי and again when אנחנו סהדי (נמחק) while the חתימות themselves are written on נייר that was נמחק only once – and we've established that אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק ב' פעמים

- iii) note by the way that in this second שטר there is no נייר that was נמחק – so the of קשיא needs to rely on the חתימות themselves as being written on נייר that was נמחק only once – א"א מהרש"א refers to this נקודה in "והשטר שכתב" in סוגיא of חלק ב'

b) תירוץ

- i) If a שטר that's המחק על ועדיו comes before us where אנחנו סהדי was written on מחק and אנחנו סהדי (to change the שטר from ועדיו) so that the מקום of אנחנו סהדי will have been נמחק twice – בית דין will recognize the זיוף and will be פוסל the שטר based on the סברא of ריב"ם that אינו גזירה חשש of – דומה וכו' without having to rely on a

- ii) In short

(1) a שטר that was המחק על ועדיו and was changed to הוא על הנייר ועדיו על המחק by being מוחק the סהדי

- (a) would be recognizably פסול as מזויף under the סברא of ריב"ם if at first מחק אנחנו סהדי

- (b) would be פסול under the סברא of ר"י based on a חשש of later גזירה if at first אנחנו סהדי was written on נייר

תוספות ד"ה גופא חלק ו' – בא"ד וקשה לפירוש רשב"ם ובא"ד וזה אינו נראה

בא"ד וקשה לפי' רשב"ם שפי' כו' שאם יש ריוח מחוק בין עד לעד פסול כו' למה יכתבו אנחנו סהדי ירחיקו העדים זה מזה שיעור כו' עכ"ל כצ"ל אבל לפריב"ם לא קשיא מידי דאם לא יכתוב אנחנו סהדי כו' בריוח מחוק בין עד לעד אינו פסול אא"כ יהיה נמחק ב' פעמים וחתימת עדים פ"א ולכך יכתוב אנחנו סהדי כו' באם נמחק שיהיה ניכר שנמחק ב'

פעמים ועוד להאי תירוצא שכתבו לפריב"א {לפירוש רבי דהיינו ר"י} דשיעור דיבור
אנחנא סהדי כו' הוא כשיעור ב' שיטין בין עד לעד הרי ודאי לא יוכל להניח ריוח שיעור
זה בין עד לעד משום ההוא פסולא שכתבו שיעשה ב' שטרות כ"א בע"א ודו"ק:

בא"ד וזה אינו נראה לומר שאינו מצריך אנחנא סהדי אלא כשיש נייר כו' עכ"ל ק"ק דנהי
נמי דיש נייר בין עד לעד ימחקנו ויניח חלק כשיעור אנחנא סהדי בין עד לעד ודי בכך
שאם ימחק ויהיה הכל על המחק יהא פסול ויש ליישב ודו"ק:

1) רשב"ם of שיטה

- a) A שטר that comes before us as המחק הוא ועדיו על המחק is פסול if there is a ריוח מחוק בין עד
הוא על הנייר ועדיו על המחק because we're חושש that the שטר was changed from המחק
and the השטר was מוחק the סהדי as well as the כתב that was written on נייר

2) תוספות

- a) רשב"ם to קשיא
i) – הוא על הנייר ועדיו על המחק that's שטר on a אנחנא סהדי why do עדים need to write
it ought to be enough for them to leave a ריוח מחוק between their חתימות so that
if the שטר is changed to המחק הוא ועדיו על המחק the שטר will be פסול

3) מהרש"א

- a) The ריב"ם of תוספות doesn't apply for ריב"ם because we've established for ריב"ם
that the שטר is פסול only if there is a further מחיקה of אנחנא סהדי that would be
recognizable as נייר that was פעמים ב' נמחק in contrast to the חתימות themselves that
are written on נייר that was נמחק only once
b) The ר"י of תוספות also doesn't apply for ר"י because we've established that ר"י
holds that the ריוח between the חתימות needs to be two שיטין long and that any שטר
with two empty שיטין between the חתימות is פסול

4) תוספות of המשך

- a) רשב"ם for תירוצ'ן
i) The עדים actually need to write סהדי אנחנא only where the space between the
ריוח מחוק is נייר so there's no

5) מהרש"א

- a) Even if there is נייר between their חתימות there should be no need for the עדים to
write סהדי אנחנא – it should be enough for סופר to be מוחק part of the נייר that's
large enough to have contained סהדי אנחנא

6) תוספות of המשך – the תירוצ'ן is נראה אינו for a reason not relevant here

דף קסד:

תד"ה הינא

דף קסד עמוד ב] בד"ה הינא א' כו' ומה לי לשון כו' משמע בלשון הקודש כמה דיגון כו'
דהוי כלשון חכמים וחייב כו' עכ"ל כצ"ל ותבא על תוכן דבריהם בחידושי הרמב"ן ע"ש:

דף קסה.

תד"ה אמר אביי

[דף קסה עמוד א] בד"ה אמר אביי כו' ובב' שטרות ולא מיירי כגון כו' כגון שאותו שבכתב העיד על ההלוואה שראה כו' ושבע"פ מעיד שראה כו' ולהכי כשר נמי לאמימר כו' עכ"ל וליכא לאקשוויי דא"כ מאי קא פריך לאמימר אלא מתני' קשיא אימא דמוקי לה בכה"ג כגון דליכא שני עדי מסירה אלא שהא' מעיד בכתב והשני מעיד בע"פ על ההלוואה דאפשר דפשיטא ליה לתלמודא דבכה"ג אינו מעיד ולא איצטריך ליה למיתני דפסול וק"ל:

1) משנה

פשוט שכתוב בו עד אחד ומקושר שכתב בו שני עדים שניהם פסולין

2) גמרא

a) קשיא

i) עד אחד בעל פה with מצטרף is עד אחד בשטר holds that אממר

ii) It follows that for אממר the משנה on פשוט גט teaches only the פשוטות that a שטר is פסול if it's signed by an עד אחד in a case where there is no צירוף with an עד אחד בשטר

3) תוספות

a) It's possible that אממר says that עד אחד בשטר ועד אחד בפה are מצטרפין only if the עד that was שטר the מלוה ליה by the מסירה that there was מעיד is שבעל פה מעיד also counts as being מעיד because in this case the עד שבכתב – because in this case the עד שבכתב by the נחתם and we follow ר' אלעזר that עדי מסירה כרתי

4) מהרש"א

a) קשיא

i) Why doesn't the גמרא answer for אממר that the משנה teaches the רבותא that in a case where there aren't two עדי מסירה – for example where one עד is מעיד בכתב and another עד is מעיד בעל פה on the הלוואה – there is no צירוף

b) תירוצ

i) That there's no צירוף in this case is also a פשוטות

תוספות בא"ד שהרי על חתימתו

בא"ד שהרי על חתימתו יש כו' כגון שכתוב בשטר בפני כו' א' שבע"פ היינו שמעיד על מסירת שטר כו' היינו משום שבשניהם כו' אפי' בשטרי דלאו אקנייתא דעדיהו בחתומיהו כו' לא חשבינן עדותו כראיית כו' עד בע"פ מהו ואחד כו' כצ"ל:

דף קסה:-קסו.

סוגיא דאימא נסכא חלק א' תד"ה אימא נסכא

בד"ה אימא נסכא כו' והכי הוה מצי כו' פ' בתרא אמרינן כתוב בו בבבלי מגבי ממועות כו' כל מה שירצה לזה מגביהו כו' שאין רק שיתא פרוטות ומשמע שם שיתא פרוטות דמה כו' וה"נ בשמעתין כו' דאי לא גריעא טפי מאיסר ברישא כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דתפסת מועט תפסת ה"ל לאקשויי ברישא ואימא פריטי דהיינו איסר כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

- 1) First הקדמה – an איסר is the smallest מטבע of כסף
- 2) Second תפסת מועט תפסת – תפסת מרובה לא תפסת – הקדמה
- 3) Third הקדמה
  - a) "אמר כסף אין פחות מדינר כסף" – ברייתא
  - b) "ואימא נסכא – דכתוב בי' מטבע – ואימא פריטי – באתרא דלא סגי פריטי דכספא" – גמרא
- 4) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) "ואימא איסר" means "ואימא פריטי"
  - b) קשיא
    - i) presumably איסר is worth more than an נסכא
    - ii) based on תפסת מועט תפסת the גמרא should have asked פריטי – meaning an ואימא נסכא – before it asked איסר

סוגיא דאימא נסכא חלק ב' בא"ד אבל הכא פריך

[דף קסו עמוד א] בא"ד אבל הכא פריך ואימא כו' מעות ופונדיונים ואיסרין כו' שאין הולך מטבע של כסף הפחותים מדינר קורין פריטי כו' עכ"ל יש להוכיח כן הכא מדמוקמינן ליה אדינר ולא אמעה או פונדיון או איסר דתפסת מועט תפסת ומה שיש לדקדק בההיא סוגיא דכתובות דמאי פריך ואימא נסכא ואימא פריטי אימא דקושטא הכי הוא דמה שירצה מגביהו היינו נסכא או פריטי עי' בתוספות במנחות וק"ל:

- 1) הקדמה
  - a) We've established that in our סוגיא – to the קשיא of "ואימא פריטי" the גמרא answers "באתרא דלא סגי [כלומר דלא הולכין] פריטי דכספא"
  - b) In a similar סוגיא the גמרא answers "פריטי דכספא לא עבדי אינשי"
- 2) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) Both in מסכת כתובות and in our סוגיא the קשיא of פריטי is based on תפסת מועט תפסת
  - b) The reason for the difference in the מהלכים of the two סוגיות is that
    - i) in מסכת כתובות the גמרא by "ואימא פריטי" means that maybe the מלוא and the ליה שוה כסף referred to נחשת of פרוטות that are sufficient in number to be כסף – and the גמרא answers that the ברייתא holds that it's more מסתבר that מלוא and

כסף referred to ממש and since כסף אינשי couldn't be referring to פרוטות of כסף

- ii) but in our סוגיא the גמרא by "ואימא פריטי" means that maybe the מלוה and the לוה by "כסף" meant מעות and פונדיונים and other כסף that are מטבעות כסף and are called פריטי – now since כסף of this kind are עבדי "באתרא דאין הולכין מטבע" deals ברייתא needs to answer that the גמרא אינשי "כסף" [כסף] פחות מדינר" so it's מסתבר that the שטר isn't referring to כסף (פחותים מדינר that are מטבעות meaning)

סוגיא דכסף דינרין חלק א' הקדמה

טבלא א' לשון הברייתות			
כתב	שויות התשלומין	אופן התשלומין	
כסף דינרין ודינרין כסף	ב' דינרי כסף	בדינרי כסף	רישא דברייתא קמייתא
כסף בדינרין	ב' דינרי זהב	בדינרי כסף	סיפא דברייתא קמייתא
זהב דינרין ודינרין זהב	ב' דינרי זהב	בדינרי זהב	רישא דברייתא ב'
זהב בדינרין	ב' דינרי כסף	בזהב	סיפא דברייתא ב'

1) ר"ה of שיטה for תוספות as explained גמרא

a) הקדמה

- i) There are two reasons why in the רישא of ב' ברייתא the שויות of the ב' דינרי זהב is תשלומין
- (1) the word בדרך סתם that משמע it's ברייתא קמייתא of סיפא – טעם א' (1) דינרין של זהב "דינרין"
- (2) זהב שטר mentions – טעם ב' (2)

b) קשיא of "ואימא"

- i) For the same reasons it's מסתבר that in the סיפא of ב' ברייתא the דין also ought to be as in ב' טבלא that דינרי זהב – משלם שוה ב' דינרי זהב while in the סיפא the שויות is paid in the form of דינרי זהב while in the סיפא the שויות is paid in the form of פריכי דהבא

טבלא ב' – קושית ואימא			
כתב	שויות התשלומין	אופן התשלומין	
כסף דינרין ודינרין כסף	ב' דינרי כסף	בדינרי כסף	רישא דברייתא קמייתא
כסף בדינרין	ב' דינרי זהב	בדינרי כסף	סיפא דברייתא קמייתא
זהב דינרין ודינרין זהב	ב' דינרי זהב	בדינרי זהב	רישא דברייתא ב'
זהב בדינרין	ב' דינרי זהב	בדהבא פריכי	סיפא דברייתא ב'

c) אביי of תירוצ

- i) שטר – and the שטר can refer to כסף as well as to זהב only because the form of payment is זהב in the סיפא of ב' ברייתא
- ii) The סיפא of ב' ברייתא relies on התחזנה על השטר to resolve this ספק in favor of the לוה by holding that דינרי כסף שוה ב' דינרי כסף

2) ר"ה

a) קשיא

- i) Since **ברייטא ב'** of **רישא** the **דין** is different why is the **יד בעל השטר** על התחתונה where the **דין** is **זהב** **ב' דינרי זהב**
- b) תירוצ
- i) In the **רישא** the **שטר** says **דינרין** while in the **סיפא** the **שטר** says **דינרין** – **דינרין** can refer only to a **שויות** of **זהב** – the result is that in the **רישא** of **ברייטא ב'** there's no **יד בעל השטר** על התחתונה to which to apply **ספק**
- 3) **ר"ה** of the **גמרא** as explained by **המשך**
- a) **ברייטא קמייטא** "רישא" where "אי הכי רישא נמי" – **קשיא**
- i) Now that we've established for the **סיפא** of **ברייטא ב'** that **דינרין** can mean **כסף** as well as **זהב** – in the **סיפא** of **ברייטא קמייטא** where the **שטר** refers to **זהב** but doesn't mention **זהב** it ought to be a **שכן כל** based on **התחתונה** **יד בעל השטר** על התחתונה that **דינרין** means a **שויות** of **כסף** instead of a **שויות** of **זהב**

סוגיא דכסף דינרין חלק ב' תוספות ד"ה אי הכי בא"ד איתא

בא"ד איתא נמי במנחות הס"ד ואחר כך מ"ה א"ה כו' כל כמה דלא אמר בדינרין אין כו' ופריך רישא נמי כסף בדינרין יהיו של כסף כו' ה"א טעמא דרישא דכתיב בדינרין הם של זהב כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דפריך מעיקרא אסיפא בזהב בדינרין אימא דהבא פריכא דכיון שזהב דינרין ודינרין זהב הן דינרי זהב כמו כן זהב בדינרין יהא של זהב כו' כמ"ש התוס' לעיל מה"ט גופיה לפרוך ברישא כיון שכסף דינרין ודינרין כסף הן דינרין כסף כמו כן כסף בדינרין יהא של כסף שבכסף משתעי שטר ויש ליישב דברישא הוי סבר המקשה דב' בדינרין מהפכו לזהב אף על גב שבכסף משתעי אבל הכא בסיפא פריך כיון אף על גב שבכסף משתעי כיון דבזהב נמי משתעי מכ"ש דנימא ביה דיהא של זהב כמשמעות הב' של בדינרין והוא דוחק ודו"ק:

לשון הברייטות			
כתב	שויות התשלומין	אופן התשלומין	
כסף דינרין ודינרין כסף	ב' דינרי כסף	בדינרי כסף	רישא דברייטא קמייטא
כסף בדינרין	ב' דינרי זהב	בדינרי כסף	סיפא דברייטא קמייטא
זהב דינרין ודינרין זהב	ב' דינרי זהב	בדינרי זהב	רישא דברייטא ב'
זהב בדינרין	ב' דינרי כסף	בזהב	סיפא דברייטא ב'

- 1) מהרש"א
- a) **קשיא**
- i) At the same time as the **גמרא** asked the **קשיא** of **ואימא** to the **סיפא** of **ברייטא ב'** and before the **גמרא** realized the **תירוצ** of **אביי**
- ii) Why didn't the **גמרא** also ask the reverse **קשיא** to the **סיפא** of **ברייטא קמייטא** – namely
- iii) **הקדמה**
- (1) There are two reasons why in the **רישא** of **ברייטא קמייטא** the **שויות** of the **תשלומין** is **כסף** ב' דינרי **כסף**
- (a) the word **בדרך** **סתם** that **משמע** it's of **ברייטא ב'** of **סיפא** – **טעם א'** **דינרין** של **כסף** refers to **דינרין**

כסף שטר the – טעם ב' (b)

iv) "ואימא" of קשיא

- (1) For the same reasons it's מסתבר that in the סיפא of ברייתא קמייתא the דין also ought to be כסף ב' דינרי שוה – משלם שוה ב' דינרי כסף – with the only difference that in the רישא the שוה is paid in the form of כסף דינרי while in the סיפא the שוה is paid in the form of גרוטאות כסף

b) ר"ח that's בדוחק and is contrary to תירוצ

- i) The מקשן of ואימא assumed that בדינרין means זהב both in ברייתא קמייתא and in ב' דינרי – this explains

- (1) why the מקשן accepted that in the סיפא of ברייתא קמייתא the תשלומין are a כסף ב' דינרי זהב even though the שטר refers to כסף
(2) and why in the סיפא of ב' דינרי where the שטר mentions זהב the מקשן asks that it ought to be a כסף כל שכן that the תשלומין is a שוה of זהב

תוספות ד"ה אמר רב אשי

בד"ה אמר רב אשי כו' דדינרי אינו משמע כו' לא מפליג בין בית ובין לא בית בין דינרי לדינרין אבל כסף דינרי ודינרים כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דבלא בית נמי ה"ל לפלוגי בין דינרי דדינרין היינו כסף אבל כסף ודינרי כסף בלא בית ודאי דלא משמע זהב גם לא משמע דינרי כסף כי זה לא היה שום דיבור כו' ומהרש"ל הגיה כאן ללא צורך ואין להאריך כי לא מצאתי כהגהתו בתוס' ישנים וק"ל:

- 1) "אי הכי רישא נמי" of קשיא to the רב אשי of תירוצ – גמרא of המשך

- a) The רישא of ברייתא קמייתא refers to כסף דינרין that means כסף
b) the סיפא of ברייתא קמייתא refers to "כסף בדינרי" without a "ין" that means זהב
c) Further פרטים of the תירוצ of רב אשי aren't relevant for this מהרש"א

	טבלא ג'	
משלם	כתב	
ב' דינרי כסף	כסף דינרין ודינרין כסף	רישא דברייתא קמייתא
כסף שוה ב' דינרי זהב	כסף בדינרי [בלי ו']	סיפא דברייתא קמייתא

- 2) מהרש"א

a) שאלה

- i) Since the רישא and סיפא of ברייתא קמייתא differ only in that the רישא deals with דינרין and the סיפא deals with דינרי – why does the ברייתא need to say they differ also in that in the סיפא there's a ב' (בדינרי) and in the רישא there's no ב' (דינרין)

b) תשובה

- i) There needs to be a ב' in the סיפא simply because "כסף דינרי" is a phrase that based on דקדוק has no meaning

תוספות בא"ד דתפס

בא"ד דתפס לא מפקינן מיניה הס"ד ואח"כ מ"ה לר"י לפי הספרים כו' יאמר לעולם דינרין ולא דינרי כו' שנה גבי זהב דינרי זהב כו' ושנה דינרין סתם כו' במקום זוזין בלשון משנה ובלשון כו' שלאותן קורא זוזי כו' עד שיהיו בדינרין של כו' ודינרין גבי כסף אף על פי ששניהם דבוקים ונראה לספרים דגרסינן כו' וק"ל:

תד"ה נכנס

בד"ה נכנס כו' עליה חובה וכ"כ בכל הספרים כו' הכא טעמא דרשב"ג דפליג לפי גירסא זו כמו מלאת כו' ור' עקיבא כו' אבל לתרויהו תשאר עליה חובה כרישא כו' כצ"ל והיינו לפי מה שפרש"י שם דל"ג בדברי ר' עקיבא ותפטר אבל רשב"ם פי' בשמעתין דגרסינן בדר"ע ותפטר וק"ל:

דף קסו:

תד"ה רבעתים חלק א'

בד"ה רבעתים כו' בפרוטה מנלן כו' ומדחס רחמנא כו' ואי גרסינן רבעתים כו' בההוא פירקא גר בזמן כו' ופ"ק דכריתות פרש"י שני כו' יכול לומר שלשה קניין בשלש רבעים כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דכיון דלטהרת אדם לא בעי רק קן א' אמאי קאמר שעמדו כ"כ בזול עד שלקח ב' קניין בב' רבעים כך היה יכול לומר ג' קניין בג' רבעים וק"ל ושוב בתוספות ישנים מצאתי כזה הלשון היה יכול לומר ג' או ה' קניין בב' רבעים ולמה היה לו ליקח שימכור ביחד ב' קניין בב' רבעים אלא נראה כו' ודו"ק:

1) First הקדמה

1/2 דינר צורי	4 דינרי מדינה	1/8 סלע
1/4 דינר צורי	2 דינרי מדינה	1/16 סלע
1/8 דינר צורי	1 דינר מדינה = ו פשיט	1/32 סלע

2) Second הקדמה – a קן consists of two פרידות

3) Third הקדמה – a יולדת brings one קן

4) "ועמדו קניין של יולדת ברבעתים" – גמרא

5) the same as 1/16 of a רובע דינר – קן was the price of one רבעתים – רשב"ם סלע

1/2 דינר צורי	4 דינרי מדינה	1/8 סלע	קן – ב' פרידות
1/4 דינר צורי	2 דינרי מדינה	1/16 סלע	פרידה
1/8 דינר צורי	1 דינר מדינה	1/32 סלע	

6) רשב"י – קניין **two** refers to גמרא says דף יח. at מסכת כריתות in רש"י the word "רבעתים" instead of "רבעתים" here if רש"י is consistent with רשב"ם meaning two רובעי דינר instead of one רובע דינר

7) מהרש"א as explained by תוספות

- a) The שיטה of a רש"י is a דוחק since the גמרא there deals with אדם where one קן is enough – and if you answer that the משנה deals with prices that aren't relevant to טהרת אדם it's still a קשיא
- i) based on our גרסא in תוספות – that the משנה could have referred to the price of three קנין as well
- ii) based on the גרסא of תוספות ישנים – what difference would it make if רבעתיים was the total price even for four or five קנין

תוספות ד"ה רבעתיים חלק ב' בא"ד אלא נראה

בא"ד אלא נראה דגרסינן רבעתיים ב' אחת פי' כו' נמי קן בדינר זהב כו' ב' פרידן ד' זוז כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל א' מב' הפרדות הוה ד' זוזין כפרש"י שם דחטאת שמתו בעליה היא ומהרש"ל הגיה ח' זוזין ואין צורך דע"כ לפי תירוצם דד' זוזי פשיטי ע"כ צ"ל דנקט שיעור דכל הקן אף שלא צריך רק כנגד פרידה א' כמ"ש מהרש"ל גופיה וק"ל:

1) First הקדמה

8 דינרי צורי	64 דינרי מדינה	2 סלעים	סוגיא דידן לפי רשב"ם
4 דינרי צורי	32 דינרי מדינה	סלע	
דינר צורי	8 דינרי מדינה	$\frac{1}{4}$ סלע	
$\frac{1}{2}$ דינר צורי	4 דינרי מדינה	$\frac{1}{8}$ סלע	
$\frac{1}{4}$ דינר צורי	2 דינרי מדינה	$\frac{1}{16}$ סלע	קן – ב' פרידות
$\frac{1}{8}$ דינר צורי	1 דינר מדינה	$\frac{1}{32}$ סלע	פרידה

2) Second הקדמה

- a) the גמרא in נה: deals with a person who needs only one פרידה and asks (for a reason not relevant here) that זוזי אשר שילם
- b) a זוז is the same as a דינר

3) תוספות

- a) First קשיא
- i) This implies that **two** פרידות cost ד' זוזי – and isn't consistent with our מהלך here that a קן of two פרידות cost $\frac{1}{4}$ דינר צורי (the same as $\frac{1}{16}$ of a סלע) so that one פרידה costs only $\frac{1}{8}$ of a דינר צורי

8 דינרי צורי	64 דינרי מדינה	2 סלעים	סוגיא דידן	סוגיא דיומא
4 דינרי צורי	32 דינרי מדינה	סלע		קן – 2 פרידות
דינר צורי	8 דינרי מדינה	$\frac{1}{4}$ סלע		
$\frac{1}{2}$ דינר צורי	4 דינרי מדינה	$\frac{1}{8}$ סלע		
$\frac{1}{4}$ דינר צורי	2 דינרי מדינה	$\frac{1}{16}$ סלע	קן – 2 פרידות	
$\frac{1}{8}$ דינר צורי	1 דינר מדינה	$\frac{1}{32}$ סלע	פרידה	

4) מהרש"ל

- a) We've established that the גמרא in יומא deals with a person who needs only one פרידה so that the גמרא there says זוזי for one פרידה
- b) It follows that the correct גרסא in the first קשיא of תוספות is that

- i) The **מהלך** implies that two **פרידות** cost **ח' זווי** – this isn't consistent with our **הלך** here that a **קן** of two **פרידות** costs $\frac{1}{4}$ **דינר צורי** (the same as $\frac{1}{16}$ of a **סלע**) so that one **פרידה** costs only $\frac{1}{8}$ of a **דינר צורי**

סוגיא דיומא	סוגיא דידן			
קן 2 פרידות – לגרסא דמהרש"ל		2 סלעים	64 דינרי מדינה	8 דינרי צורי
קן- 2 פרידות לגרסא דידן		סלע	32 דינרי מדינה	4 דינרי צורי
		$\frac{1}{4}$ סלע	8 דינרי מדינה	דינר צורי
		$\frac{1}{8}$ סלע	4 דינרי מדינה	$\frac{1}{2}$ דינר צורי
	קן – 2 פרידות	$\frac{1}{16}$ סלע	2 דינרי מדינה	$\frac{1}{4}$ דינר צורי
	פרידה	$\frac{1}{32}$ סלע	1 דינר מדינה	$\frac{1}{8}$ דינר צורי

5) תוספות of המשך

a) קשיא to the first תירון

- i) The **גמרא** there refers to **דינרי מדינה** and teaches that a **קן** costs 4 **דינרי מדינה** so that a **פרידה** costs 2 **דינרי מדינה**

סוגיא דיומא	סוגיא דידן			
קן 2 פרידות – לגרסא דמהרש"ל		2 סלעים	64 דינרי מדינה	8 דינרי צורי
קן- 2 פרידות לגרסא דידן		סלע	32 דינרי מדינה	4 דינרי צורי
		$\frac{1}{4}$ סלע	8 דינרי מדינה	דינר צורי
קן – 2 פרידות		$\frac{1}{8}$ סלע	4 דינרי מדינה	$\frac{1}{2}$ דינר צורי
	קן – 2 פרידות	$\frac{1}{16}$ סלע	2 דינרי מדינה	$\frac{1}{4}$ דינר צורי
	פרידה	$\frac{1}{32}$ סלע	1 דינר מדינה	$\frac{1}{8}$ דינר צורי

6) מהרש"ל

a) קשיא

- i) Why does the **גמרא** there deal with the cost of a **קן** even though the **גמרא** deals with a person who needs only a **פרידה**

b) תירון

- i) The **גמרא** isn't מדייק and deals with the cost of a **קן** even though only one **פרידה** is needed

7) מהרש"א

- a) Based on this תירון by **מהרש"ל** himself there's no need for the **הגהה** of **מהרש"ל** to the first קשיא of תוספות – instead תוספות assumed in its first קשיא that the **גמרא** wasn't מדייק and said **זווי** ד' **ונברור** that's the cost of a **קן** even though it deals with a person who needed and paid for only one **פרידה**

8) תוספות of המשך

a) Second קשיא

- i) But four **דינרי מדינה** are $\frac{1}{2}$ **דינר צורי** for a **קן** which is $\frac{1}{8}$ of a **סלע צורי** – not $\frac{1}{4}$ **סלע צורי** or $\frac{1}{16}$ of a **סלע צורי** as in our **סוגיא**

b) קשיא to the second תירון

- i) The **גמרא** in **יומא** isn't מדייק

תוספות בא"ד מצוה מן המובחר

בא"ד וי"ל דמצוה מן המובחר כו' בפרק בתרא דכריתות כו' בחטאת בת דנקא והכא סלע שהנסכים כו' ישלים מן הנסכים כ"ג חלקים כו' עכ"ל כצ"ל:

תד"ה אם כן למה כתוב

בד"ה א"כ למה כתוב כו' לבדו מפני מה כותבין את העליון באחד מהן די עכ"ל כצ"ל ואח"כ מ"ה א"כ למה כתוב העליון שאם תמחק כו' האי טעמא כו' היא וקאי אהא דאמר כותבין כו' ובפי' ר"ח כתוב א"כ למה כותבין את העליון כו' ר"ל לפי גירסת הספרים התם דתנן א"כ למה כתוב העליון היה אפשר לבעל דין לחלוק ולומר דקאי אמאתים ומנה אבל לפי פי' ר"ח דגריס במתני' א"כ למה כותבין כו' דהאי לישנא משמע דכותבין כן למעלה בכוונה ומדעת וא"א לפרש אמאתים ומנה דקתני במתני' דודאי אם היה דעתו לכתוב מנה למטה לא היה כותב מדעת למעלה מאתים אלא בטעות אבל אי קאי אחנני וחנן ניחא שהיה כותב כן למעלה מדעת ודו"ק:

1) דף קסה: at משנה

כתב בו למעלה מנה ומלמטה (שלא בשיטה אחרונה) מאתים וכו' הכל הולך אחר התחתון

[גרסת הספרים] אם כן למה כתוב את העליון שאם לא כתב אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון

[גרסת ר"ח] אם כן למה כותבין את העליון שאם לא כתב אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון

2) ברייתא

ילמד התחתון מן העליון כגון חנן מחנני

3) תוספות

a) For גרסת הספרים

i) Although it's מסתבר that העליון מן התחתון doesn't apply where the עליון provides for מאתים while the תחתון provides for מנה – it's possible that a בעל דין might disagree

b) But for ר"ח גרסת

i) The word כותבין implies "כותבין מדעת" – and it's a פשיטות that persons aren't an amount in עליון that's different from the amount in תחתון – so it's clear that כתב לא כתב שאם in the משנה applies only to טעותים such as חנן וחנני where we can accept that a person was כותב מדעת the word חנן in עליון instead of חנני

תד"ה הג"ה בתוספתא תניא נדפס בסוף תד"ה אבל

בד"ה הגה"ה בתוספתא תניא לעולם התחתון כו' ונראה לר"י דבחזרת וקנינא מיניה מיירי כו' עכ"ל נראה דודאי בפשוט נמי ילמד התחתון מן העליון באות א' כו' כדאמרינן בשמעתין אלא דבמקושר קתני דלעולם ילמד התחתון מן העליון כו' היינו אפילו בחזרת

וקנינא כו' דהיינו בשיטה אחרונה ילמד התחתון מן העליון באות א' וניזל בתר התחתון כמ"ש התוספות לעיל דבמקושר למדין אף משיטה אחרונה משא"כ בפשוט דאין למדין משיטה אחרונה וא"כ אף באות א' לא ניזיל בה בתר התחתון וק"ל:

תד"ה ספל וקפל

בד"ה ספל וקפל כו' ספ"ל ס' פלגי כמו כו' קפ"ל ק' פלגי כו' כצ"ל:

דף קסז.

תוספות ד"ה ומשוי

[דף קסז עמוד א] בד"ה ומשוי ליה כו' איסתרי זוזא כו' מאה זוזי וזוזא כו' ור"ת היה גריס בסוכה זוזא מלעיל כאיסתרא כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל לפר"ת שם סתם איסתרא היינו פלגא זוזא כפר"ח ע"ש בתוספות וק"ל:

תוספות ד"ה אף על פי

בד"ה אף על פי שאין כו' דאמרי לה כו' כצ"ל:

תוספות ד"ה ושובר לאשה

בד"ה ושובר לאשה כו' זכין לו והא דשביק כו' הד"א דמיירי בכל ענין אין האשה כו' כצ"ל:

דף קסז:

סוגיא דבלבד שיהא מכירין חלק א' תוספות ד"ה כותבין

[דף קסז עמוד ב] בד"ה כותבין כו' זכין לו הס"ד ואח"כ מ"ה ס"א וליחוש דלמא כתביה כו' שאין זה שם האשה הזאת ועוד כו' עכ"ל כצ"ל מתוספות ישנים וזו היתה גירסת רשב"ם דל"ג ואזיל וממטי לאתתיה דהאין אלא דלמא דכתביה בשם אתתא דלאו דיליה ומגרש לה דהיינו לאשתו דיליה ומתכוין להתירה להנשא שלא כדין ולקלקלה ולזה הקשו בתוספות שפיר דגם אם יכירו עדי המסירה שזו אשתו מיבעי להו למקרי הגט ויראו כו' שאין שם אשה הזאת אשתו אלא שם אשה אחרת ולא יוכל לקלקלה ומהרש"ל הבין דברי התוספות ופרשב"ם בדרך רחוק ודחוק והקשה מה שהקשה אבל אין להאריך בדחוקיו כי הדברים ברורים באין גמגום כמו שכתבנו וק"ל:

1) משנה

a) כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו ... ובלבד שיהא מכירין

2) גמרא

a) מאי ובלבד שיהא מכירין ... ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט

b) "וליחוש דלמא כתב גיטא ואזל וממטי לה לאתתא דהיאך" – גרסא according to our קשיא

- c) "וליחוש דלמא כתבי' לאתתא דלאו דילי' – תוספות and רשב"ם of גרסא according to קשיא ומגרש לה"
- d) אשה the name of the מכיר also need to be עדים – תירוצ' must be that
- 3) ואזיל וממטי לי' the words: גורס isn't רשב"ם – מהרש"א and תוספות as explained by רשב"ם: אשה whose מכיר isn't סופר the חשש of the גמרא – because the לאיתתיה דהאיך is בעל might arrange for the גט to be written to "לאה" and he might give the גט to his wife whose name is רחל and who won't realize that בעל is מתכוין לקלקלה להתירה לינשא לשוק שלא כדין
- 4) מהרש"א as explained by תוספות
- a) עדים – it's not enough that רשב"ם describes the חשש to avoid – רשב"ם to קשיא be מכיר the אשה and know her correct name – they also need to read the גט to be sure that the גט is written with the correct name of the אשה

תד"ה שם האיש

בד"ה שם האיש כו' שכבר הוצרכה להזכירם וה"ה כו' עכ"ל כצ"ל:

סוגיא דבלבד שיהא מכירין חלק ב' תוספות ד"ה וליחוש

בד"ה וליחוש כו' לר"מ דאמר עדי חתימה כרתי כו' מאחר שכותבין לו גט בלא אשתו אז לא יעשו הגרושין בפניהם כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דאם יעשו הגרושין בפני הסופר ועדי החתימה ודאי שהיו נותנין לב לדעת שיש עוד יוסף בן שמעון אחר דחתימת עדים הוא מעשה ב"ד בכמה דברים ולא היה כאן חשש טעות וק"ל:

- 1) גמרא of the המשך
- a) קשיא
- i) We ought to be חושש that – besides the "יוסף בן שמעון" who is directing a סופר to write a גט there's another בעיר שמעון with a wife who has the same name as the wife of the first יוסף בן שמעון – and the first יוסף בן שמעון will give the גט to the wife of the other
- 2) תוספות of קשיא to a הקדמה
- a) If מגרש and the מגורשת both need to be מכיר עדי מסירה כרתי – עדי מסירה כרתי
- b) If מגרש and who is the מגורשת of the גט who is the מוכיח מתוכו – עדי חתימה כרתי – it must be מוכיח מתוכו
- 3) קשיא – תוספות
- a) יוסף בן שמעון of the two אופן – ממה נפשך
- i) If מגרש and who is the מגורשת of the גט is פסול because it's not מוכיח מתוכו who is the מגרש and who is the מגורשת
- ii) If עדי מסירה will confirm that the תקלה because there'll be no עדי מסירה כרתי the first יוסף בן שמעון is improperly being מוסר a גט to the wife of the second יוסף בן שמעון

- b) תירוצ
  - i) Actually כרתי מסירה – and the חשש is that עדי מסירה will be טועה in a way explained by מהרש"א that's not relevant to this
- 4) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) Why does תוספות assume that עדי חתימה won't make a טעות
  - b) תירוצ
    - i) is more of a חתימת עדים and as a result there's less likelihood of a טעות

תוספות בא"ד כמו שפירש

בא"ד כמו שפירש רבי וליחוש כו' דאי לא הוחזקו לא הוה מבעי ליה לרב למימר וה"ה לשם אשה דכי מוקי לה כר"מ סבר שאין שוין כו' כצ"ל:

סוגיא דבלבד שיהא מכירין חלק ג' תד"ה ומחזיק

בד"ה ומחזיק כו' א"נ מכירין את אשתו של יוסף בן שמעון שאומרים על פלונית שהיא אשתו של זה אבל לא שמעו שמו שיאמרו שפלונית היא אשת שמעון כו' עכ"ל כצ"ל מתוספות ישנים ור"ל שאיש זה הבא ומחזיק שמו יוסף בן שמעון עדים מכירין כבר אשתו שזאת פלונית בשמה היא אשתו של זה אבל לא שמעו שמו היאך הוא דאם כבר קודם שהחזיק עצמו שמעו שפלונית היא אשת שמעון הרי הוכחש על שמחזיק עצמו יוסף בן שמעון ודו"ק:

- 1) הקדמה
  - a) We've established that a סופר needs to know the name "יוסף בן שמעון" of the איש and the name of the אשה
- 2) גמרא
  - a) ב"ח by מוגה and רשב"ם as explained by קשיא
    - i) How does the סופר in 'א' know that the true name of the כותב is "יוסף בן שמעון" [or ראוּבֵן בֶּן יַעֲקֹב the name of the כותב is really יַעֲקֹב – it's possible that the name of the כותב is really יַעֲקֹב – the גרסאות differ] and that he came from 'ב' and that in 'א' he called himself יוסף בן שמעון until people were מחזיק that his name was יוסף בן שמעון – and he'll use the גט to be "מגרש" the אשה of a שמעון בן יוסף in פלוני
- 3) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) קשיא
    - i) Since based on the הקדמה the עדים need to know the name of the אשה and that she's "אשת יוסף בן שמעון" – presumably they know the אשה as "אשת הכותב" – so there's no room to be חושש that his true name is ראוּבֵן or שמעון
  - b) תירוצ

- i) They know the name of the אשה and that she's the הכותב – אבל לא שמעו – איך הוא שמו שיאמרו שפלונית היא אשת ראובן שאם כן יודעים שאין שמו יוסף בן שמעון
- 4) מהרש"א
- a) תוספות of the תירוץ ביאור
- i) The גמרא means that there's still a חשש that the person's true name is ראובן or שמעון and if the עדים knew his true name they'd realize that he wasn't truthful in being מחזיק his name as שמעון

דף קסח.

תוספות ד"ה אמר רב נחמן

[דף קסח עמוד א] בד"ה אמר רב נחמן כו' עד ל' יום ליבטלו כו' באיזהו נשך הדר אמר כו' ומניומי החזירני מדברי כו' ואני איני מבין בזה דבהא רב נחמן כו' ומה"ט נמי א"ש לרב נחמן עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה ובא לפני כו' וכצ"ל ועיין בתוס' בפרק איזהו נשך שגמגמו בזה דלרב נחמן לא א"ש להאי טעמא:

תוספות ד"ה מעמיד

בד"ה מעמיד כו' וקיום השטר עושין ב"ד ולא כפי' רשב"ם שהעדים כו' כצ"ל:

דף קסח:

רשב"ם ד"ה בשטרי

[דף קסח עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה בשטרי כו' א"נ דלמא חזר ומצאו כו' עכ"ל דודאי היכא דאיכא עדים דנאבד השטר בשוק אין לחוש שימצאו דוקא המלוה ומכ"ש אם העידו שנאבד לגמרי כגון שנשרף דכותבין לו שטר אחר אבל הכא כיון שאין לו עדים שנאבד אף אם נאמר שאמת הוא כדבריו ולא ידע היכן הוא אפשר שהניחו באיזה מקום המשתמר ושכחו שם וימצאו אח"כ וק"ל:

תוספות ד"ה ופלוני

תוס' בד"ה ופלוני כו' לר"י שמזכירין ה"ה נמי העדים שהעידו שראו אותו שטר כו' לפוסלן כו' לכותבן כו' מזכירין כו' כצ"ל מת"י:

תד"ה אבל בשטר

בד"ה אבל בשטר כו' ותימה קצת אם לא כתב לו שטר מכירה אלא קנה לך איהו כו' עכ"ל נראה דלהא ודאי לא ניהוש שיארע כך שימכור לו הלוקח שוב הקרקע באותו יום שקנאה הלוקח אלא שניהוש שהוא יטעון כן ומש"ה בכתב לו הלוקח שוב שטר מכירה על קרקע זו ויש בו זמן מאוחר לזמן ב' שטרות שביד הלוקח לא יוכל הלוקח להפסידו אבל בכתב לו קנה לך איהו כו' דאין דרך לכתוב ביה זמן יפסידנו הלוקח שלא יהיה המוכר מוחזק בה יותר מן הלוקח שיאמר הלוקח קנה לך איהו כו' נכתב בו ביום שנכתבו הב' שטרות ושמא

הוא החזירה כו' ומה שכתב ר"י בתירוצו דכולי האי לא חיישינן היינו שיטעון כן דלא מסיק אדעתיה טענת שקר כזו וגם אם מסיק אדעתיה לא יהא לו פנים כו' ודו"ק:

1) ברייתא

הרי שבא לוקח ואמר אבד שטר מקח וממכר חכמים אומרים כותבין לו את השטר

2) מהרש"א as explained by תוספות

- a) If the מוכר used 'א שטר on day 1 to sell a מקח to לוקח – the replacement שטר that (day 1) מזמן ראשון writes on day 3 must be dated
- b) because it's possible that on day 2 the לוקח by שטר ב' resold the מקח back to the מוכר – and
  - i) if the replacement שטר is dated day 3 the לוקח may later be משקר and claim that with the replacement שטר he repurchased the מקח on day 3 **after** he had first resold the מקח to the מוכר on day 2
  - ii) while if the replacement שטר is dated day 1 the לוקח won't be able to claim that the שטר affects the resale to the מוכר that occurred later on day 2

3) מהרש"א as explained by "ותימא קצת" of קשיא – תוספות of המשך

- a) Where a מוכר used 'א שטר on day 1 to sell a מקח to לוקח – it's possible that the לוקח resold the מקח to the מוכר with a שטר ב' that says קני לך איהו (where איהו means שטר 'א)
- b) A שטר of קני לך איהו is often undated
- c) Now – when לוקח asks בית דין to sign a replacement שטר why aren't we חושש that – קני לך איהו in the form of שטר ב' by a מוכר to לוקח on day 2 resold the מקח to the מוכר – and even if we give the לוקח a replacement שטר that's dated day 1 – it's possible that the לוקח will be משקר and say that on day 1 he delivered the undated שטר ב' of קני לך איהו to the מוכר and that afterwards on day 1 the לוקח with the replacement שטר we wrote for him repurchased the מקח from the מוכר

4) מהרש"א

- a) תוספות of קשיא to קשיא
  - i) To ask its קשיא why does תוספות need to assume that לוקח didn't actually deliver the undated שטר of קני לך איהו until day 2 – when תוספות could ask more simply that we ought to be חושש that the לוקח actually resold the מקח back to the מוכר on day 1 with a שטר ב' dated that date or with an undated שטר ב' of קני לך איהו
- b) תוספות to תירוצ' explain the קשיא of
  - i) תוספות accepts that we're not חושש that a לוקח actually resold the מקח to the מוכר already on day 1 – our חשש is only that a resale might have happened **after** day 1

- ii) תוספות asks that we ought to be חושש that if the resale was brought about on the later day by an undated שטר of איהו לך קנה the לוקח might be טוען that the resale happened on day 1
- 5) תוספות of המשך
- a) ר"י by תירוץ of the לשון
- "כולי האי לא חיישינן וגם לא יהא לו פנים לומר שבו ביום החזיר לו השטר ובו ביום חזר ומכרה לו"
- 6) ר"י of תירוץ of the ביאור – מהרש"א of המשך
- a) A would not likely think of the false טענה that there was a resale already on day 1 – and even if he does think of this טענה he wouldn't have the פנים to present it

תוספות בא"ד אין כתוב בו זמן

בא"ד אין כתוב בו זמן ואח"כ כו' הכא שירא הוא כו' מתחלת כתיבה כתבת כו' ועוד תימה לר' שמעון בן גמליאל כו' ולא תקשה לרשב"ג כל זה רשב"ג אומר אף כו' אבל אם נכתב לו שטר שני ללוקח אפילו כו' שהחזיר לו לא יועיל כו' חזר המוכר וא"ת אפי' כשיש כו' שמכרת לי השדה עשית שנים או כו' כצ"ל מת"י:

דף קסט.

תוספות בא"ד ומקנה לו

[דף קסט עמוד א] בא"ד ומקנה לו הג"ה וקשה לפי פי' ענין בתרא זה אמאי כו' אלא דבר ברור הג"ה וקצת כו' מת"י וכצ"ל ור"ל לפי פי' ענין בתרא שכתבו לעיל ובע"א יש לפרש כו' דאיירי שיש עדים שזה השטר שביד המוכר הוא שנתנו ללוקח כו' א"נ יבררו כו' כמ"ש התוס' אלא שהלוקח טוען כיון שלא החזיר לו גם השני לא חזר המוכר דהשתא קשה שפיר שיעשו שטר שני שאמר לנו אבד שטרי כו' שעכשיו יש הוכחה טובה למוכר שמעולם לא היה לו רק אותו שטר שהחזיר לו בעדים ומעצמו עשה השני ע"י ששיקר לעדים לומר שנאבד אבל לפי' קמא דלא החזיר למוכר השטר בעדים ולא יכירו שזה הוא השטר שנתנו ללוקח ליכא הוכחה למוכר יותר מן הלוקח דאדרבה הלוקח יאמר לו שאמת הוא שאבד שטרו ועדים נתנו לו שטר כזה ושטר שבידך את עצמך עשית אותו ודו"ק:

- 1) First הקדמה
  - a) כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו
- 2) ברייתא דרבן שמעון בן גמליאל
  - a) הרי שבא ואמר אבד שטר מקח שלי אין כותבין ונותנין לו – משום דיפסיד למוכר באופן דהחזיר לו לוקח שטרו ומן הדין חזר המקח
- 3) תוספות
  - a) "פירוש קמא" of שיטה

- i) if a לוקח returns his מכירה שטר to the מוכר this results in מקח חזרת and cancels the מכירה – this applies even if the לוקח retained extra signed copies of the שטר that he had received from מוכר
- ii) a מוכר doesn't need to bring עדים that a שטר he holds came to him by חזרה from the לוקח
- iii) if a לוקח gives his מכירה שטר to איניש דעלמא this results in the sale of the מקח by איניש דעלמא to the לוקח
- b) "ענין בתרא" of שיטה
  - i) there is מקח חזרת only if לוקח returns to מוכר every שטר that he had received from מוכר
  - ii) For מקח חזרת the מוכר needs to bring עדים that a שטר he holds came to him by חזרה from the לוקח
  - iii) there is a מכירה by לוקח to an איניש דעלמא only if לוקח gives to איניש דעלמא every שטר that the לוקח had received from מוכר
- 4) תוספות
  - a) מוכר to the הפסד of פירוש קמא by ביאור
    - i) if we don't give the לוקח a new שטר the מוכר will prevail that the לוקח was מחזיר to the מוכר the שטר that מוכר now holds – we've established that for פירוש קמא this applies even if the מוכר doesn't bring עדים that the שטר came to him by חזרה from the לוקח
    - ii) but if we do write a new שטר for לוקח the לוקח might be משקר and say that – he was never מחזיר a שטר to the מוכר – he (the לוקח) still holds his old שטר (which in truth is the new שטר we wrote for him) – and the שטר that מוכר holds (which in truth is the שטר that לוקח was מחזיר to the מוכר) came to מוכר under the דין of "כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח עמו"
  - b) מוכר to the הפסד of ענין בתרא by ביאור
    - i) if we don't give the לוקח a new שטר the מוכר will prevail if – as required by ענין בתרא – he brings עדים that the שטר he holds came to him by חזרה from the לוקח
    - ii) but if we do write a new שטר for לוקח the לוקח will prevail – despite the עדים that the שטר came to מוכר by חזרה from the לוקח – if לוקח is משקר and says that the מוכר had given to לוקח the שטר that in truth we gave to לוקח – so that the לוקח didn't return to the מוכר all of the שטרות that לוקח says the מוכר gave to לוקח – and we've established for ענין בתרא that there is a resale to מוכר only if לוקח returns to מוכר every שטר the לוקח received from מוכר
    - iii) note that ענין בתרא ונותנין isn't relevant to ענין בתרא because ענין בתרא assumes that there are עדים that the שטר that the מוכר holds came to him by חזרה from the לוקח
- 5) מהרש"א of תוספות as explained by
  - a) ענין בתרא to קשיא

- i) Why can't בית דין write for לוקה a replacement שטר that recites that it's a replacement שטר that was issued to לוקה because לוקה claimed that אבד שטרי and that he had no remaining שטרות
  - ii) This מהלך will avoid הפסד to the מוכר from a later claim by לוקה since
    - (1) For us to be חושש that there was מקה חזרת we must anyway assume that מוכר will bring עדים that לוקה returned the שטר to מוכר
    - (2) And once מוכר has these עדים there is proof that לוקה was משקר when he said אבד שטרי – and – since the replacement שטר recites that בית דין wrote the replacement שטר and that לוקה said he had no remaining שטרות – it's clear that the מוכר gave to לוקה only the שטר that לוקה later returned to מוכר
- 6) מהרש"א of המשך
- a) The פירוש קמא of תוספות doesn't apply to פירוש קמא because לוקה doesn't bring עדים that the שטר he holds came to him by חזרה from the לוקה – it follows that – even if we note on the replacement שטר that the לוקה said אבד שטרי – the מוכר will later be מפסיד because לוקה will argue that in fact אבד שטרי and the שטר that מוכר has was written for him under the דין of כותבין

תוספות בא"ד וקצת קשה

בא"ד וקצת קשה לפי ענין בתרא זה הא דמשמע כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל נמי לפי ענין בתרא זה שפי' דמיירי שיש למוכר עדים שזה הוא השטר שנתן ללוקה כו' יש לחוש נמי שנתן הלוקה השטר לאינש דעלמא וכיון שלא החזיר לו שטר השני יאמר שלא חזר המוכר אבל לפי קמא ודאי דלא ק"מ דלאינש דעלמא לא יכתבו שטר בשם המוכר דדוקא למוכר כותבין כו' וק"ל:

- 1) ענין בתרא to קשיא – תוספות of המשך
  - a) To explain why רשב"ג holds that בית דין doesn't write a replacement שטר – why doesn't the גמרא say that this is to avoid a הפסד to an איניש דעלמא – since
    - i) if בית דין doesn't give the לוקה a שטר – the איניש דעלמא who holds a שטר will prevail if he brings עדים that לוקה gave him the שטר
    - ii) but if בית דין does write a שטר for לוקה (that doesn't recite that it's a replacement שטר) the לוקה can prevail despite the עדים if he's משקר and claims that the מוכר gave him the שטר – because of the rule for ענין אחר that there is a מכירה only if לוקה gives to איניש דעלמא every שטר the לוקה had received from מוכר
- 2) מהרש"א
  - a) שאלה
    - i) Why isn't this a קשיא also for קמא – לישנא קמא – namely there is a possible הפסד to an אבד שטרי if לוקה claims לוקה to שטר a new כותב from being איניש דעלמא
    - ii) because

- (1) if **שטר** who holds a **שטר** the **לוקח** doesn't give the **בית דין** will prevail even if he doesn't bring **עדים** that **לוקח** gave him the **שטר**
- (2) but if **בית דין** does write a **שטר** for **לוקח** the **לוקח** might be **משקר** and say that
- (a) he never gave a **שטר** to **דעלמא** איניש
- (b) still holds his old **שטר** (which in truth is the new **שטר** we wrote for him) **לוקח**
- (c) and the **שטר** that **דעלמא** holds (which in truth is really the **שטר** that **לוקח** gave to him) came to **דעלמא** under the **דין** of **וכו' ונותנין**

b) תשובה

i) There is no **דין** of **נותנין** and **כותבין** for an איניש **דעלמא**

תוספות בא"ד שטר השני

בא"ד שטר השני אבל לחזור למוכר לא תועיל כו' כצ"ל מתוספות ישנים:

תוספות ד"ה לכתוב

בד"ה לכתוב כו' המוכר לפנינו כו' כדפירש לעיל על מלתיה דרשב"ג וי"ל דרשב"ג ודאי בשאינו לפנינו אבל הכא כו' ונראה דודאי ה"ה דה"מ כו' אם הוא לפנינו הס"ד ואח"כ מ"ה לבר ממאן כו' כצ"ל מת"י:

דף קסט:

תד"ה בעלמא

[דף קסט עמוד ב] בד"ה בעלמא כו' אמאי אין כותבין שני שטרי כו' ואומר ר"י דבשטרי הלואה לא מצינן למכתב כו' ואיכא נעילת דלת כו' שמא יפסיד האחר לאחר זמן ותימה למ"ד כותבין שובר לכתוב בר כו' עכ"ל כצ"ל מת"י ומהרש"ל שהגיה לא ראה ת"י:

תד"ה דמאן דמסיק

בד"ה דמאן דמסיק כו' למה יניחו קרקעם כו' השטר עדיין אלא שיכולין לומר כו' עכ"ל כצ"ל מת"י:

תד"ה ורבן שמעון בן גמליאל – נדפס בתוך ד"ה בחזקה

בד"ה בחזקה כו' וקיימא לן דבצריך כו' דפרק ד' אחין קאמר כו' היא צרתה בעי כו' ההיא משנה הס"ד ואח"כ מ"ה ורשב"ג כו' בגיטין וצ"ל דאליבא דרבנן דפליגי כו' עכ"ל כצ"ל ומהרש"ל הגיה בדברי התוס' דכצ"ל ודוחק הוא דהא אף אלו קאמר דמשמע בשאר שטרות נמי ס"ל הכי וצ"ל כו' עכ"ל אבל בת"י אינו אלא כמו שהוא בתוס' שלפנינו גם אין כאן קושיא מאף אלו כו' דקאמר התם דה"ק דאף אלו אינן כשרין אלא במקום שאין ישראל חותמין כו' כפרש"י התם וע"כ נראה לקיים דברי התוס' שלפנינו דמקיימין תירוץ של ר"י לחלק בין גיטין ובין שטרות אלא משום דהתם לר"ע בכל השטרות מכשיר חותמי עכומ"ז הוצרכו למימר דרשב"ג לא קאמר אליבא דר"ע אלא אליבא דרבנן דפליגי עליה דר"ע

התם וקאמרי דחותמי עכומ"ז פסולים חוץ מבגיטי נשים כו' ועלייהו קאי רשב"ג ואמר אף אלו כשרים דוקא במקום שאין חותמי ישראל כו' מיהו לשון התוס' קצת דחוק ודו"ק:

1) First הקדמה

- a) A שטר that has no עדים at all is כשר if כרתי and is פסול if כרתי עדי חתימה כרתי
- b) There can be a מאן דאמר who's חייש for "מזויף מתוכו" where sign – with עדים פסולין even if כרתי עדי מסירה כרתי
- c) There can also be a מאן דאמר who agrees with the prior דאמר except that the מקום שאין ישראל חותמין in a חותם עכו"ם if כשר is שטר
- d) holds that כרתי עדי מסירה כרתי ר' אלעזר
- e) says in our סוגיא that עדי חתימה כרתי and that as a result a שטר מסירה that isn't signed by עדים is פסול

2) Second הקדמה – "הני אמוראי" – say that אלעזר for הלכה כר' but not for גיטין מסכת גיטין in – שאר שטרות

3) Third הקדמה – in ברייתא – מסכת גיטין

אמר ר' אלעזר בר' יוסי שטרות שנעשו בהדיוטות עכו"ם שחותמיהן עכו"ם – ר' עקיבא מכשיר – וחכמים פוסלין [בשאר שטרות] חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים [דכשרין] – רבן שמעון בן גמליאל אומר אף אלו כשרין במקום שאין ישראל חותמין

שאר שטרות			גיטי נשים			טבלא א'
דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי?	דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי?	
כשרין	לא	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	ר' עקיבא
פסולין	כן	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	חכמים
						רבן שמעון בן גמליאל אף אלו כשרים במקום שאין ישראל חותמין

4) here תוספות

a) קשיא

- i) By saying that רבן לכאורה מסתבר it's "אף אלו כשרין במקום שאין ישראל חותמין" disagrees with חכמים and holds that שאר שטרות are also כשרין in מזויף מתוכו of דין there is no עדי מסירה כרתי because מקום שאין ישראל חותמין in a חותמין – this is contrary to our גמרא that says רבן שמעון בן גמליאל holds for שטר מכר that עדי חתימה כרתי

שאר שטרות			גיטי נשים			טבלא ב'
דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי?	דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי?	
כשרין	לא	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	ר' עקיבא
פסולין	כן	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	חכמים
ולכן אף אלו (שאר שטרות) כשרין במקום שאין ישראל חותמין	כן חוץ מחתימות עכו"ם במקום שאין ישראל חותמין	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	רבן שמעון בן גמליאל

b) ר"י of תירוצ

- i) agrees with רבן שמעון בן גמליאל but גיטין for עדי מסירה כרתי who hold הגני אמוראי – שאר שטרות not for שטרות

שאר שטרות			גיטי נשים			טבלא ג'
דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי	דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי	
כשרין	לא	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	ר' עקיבא
פסולין	כן	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	חכמים
פסולין! עיין קושיות תוספות להלן דהרי אמר אף אלו (שאר שטרות דפסלי רבנן) כשרין	[לא שייך מושג מזויף מתוכו]	עדי חתימה	כשרים	לא	עדי מסירה	רבן שמעון בן גמליאל

5) תוספות of המשך of לשון

וצריך לומר דאליבא דרבנן [חכמים] דפליגי עלי' קאמר הכי דאף אותם הי' להם להכשיר כיון דסברי עדי מסירה כרתי

6) תוספות of המשך of ביאור – מהרש"א

a) טבלא ג' as noted in **bold** קשיא

- i) The fact remains that רבן שמעון בן גמליאל says "אף אלו כשרין" and לכאורה this means that he holds שאר שטרות are כשרין contrary to רבנן who say that שאר שטרות are פסולין

b) מסכת גיטין in רש"י based on ר"י for תירוק

שאר שטרות			גיטי נשים			טבלא ד'
דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי	דין	האם יש דין מזויף מתוכו?	איזו עדים כרתי	
כשרין	לא	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	ר' עקיבא
פסולין	כן	עדי מסירה	כשרים	לא	עדי מסירה	חכמים
פסולין	כן	עדי מסירה	פסולין חוץ לכל היותר במקום שאין ישראל חותמין	כן	עדי מסירה	רבן שמעון בן גמליאל מקשי דהכי הוה להו לרבנן לדין בגיטי נשים
פסולין	[לא שייך מושג מזויף מתוכו]	עדי חתימה	כשרים	לא	עדי מסירה	רבן שמעון בן גמליאל לשיטה דידל'

i) טבלא ד' in רבנן tells רבן שמעון בן גמליאל

(1) I hold that שטר שטרות are פסולין because עדי חתימה כרתי – while for גיטי נשים מקומות in all כשרים and they're עדי מסירה כרתי I hold that ושהרורי עבדים because I'm not חושש for מתוכו

(2) But you – who hold that עדי מסירה כרתי and you still say שאר שטרות are פסולין based on מזויף מתוכו – why is it that you hold עבדים כשרים in all cases – when instead you ought to hold except possibly במקום שאין ישראל חותמין

- ii) רבן שמעון בן גמליאל asks no קשיא to עקיבא because ר' עקיבא holds שאר שטרות are פסולין whether for גיטי נשים ושהרורי עבדים or

7) מהרש"א

a) ביאור of תוספות because דוחק is a ביאור acknowledges that this מהרש"א

- i) instead of saying דאף אותם [גיטי נשים ושחרורי עבדים] ה' להם להכשיר כיון דסברי עדי מסירה כרתי
- ii) דאף אותם [גיטי נשים ושחרורי עבדים] לא ה' להם להכשיר אלא should have said תוספות במקום שאין ישראל חותמין אף על גב דסברי עדי מסירה כרתי

8) מהרש"ל

a) Be מגיה תוספות to add the words in bold

ודוחק הוא דהא [רשב"ג] אף אלו קאמר דמשמע דבשאר שטרות נמי ס"ל
הכי וצריך לומר דאליבא דרבנן [חכמים] דפליגי עלי' קאמר הכי דאף אותם
[שאר שטרות] ה' להם להכשיר כיון דסברי עדי מסירה כרתי

b) טבלא ה' as in ביאור

טבלא ה'			גיטי נשים			שאר שטרות		
איוז עדים כרתי	האם יש דין מזויף מתוכו?	דין	איוז עדים כרתי	האם יש דין מזויף מתוכו?	דין	איוז עדים כרתי	האם יש דין מזויף מתוכו?	דין
ר' עקיבא	עדי מסירה	לא	כשרים	עדי מסירה	לא	כשרים	עדי מסירה	לא
חכמים	עדי מסירה	לא	כשרים	עדי מסירה	כן	כשרים	עדי מסירה	כן
רבן שמעון בן גמליאל מקשי דהכי הוה להו לרבנן למימר בשאר שטרות	עדי מסירה	לא	כשרים	עדי מסירה	לא	כשרים	עדי מסירה	לא
רבן שמעון בן גמליאל לשיטה דידה'	עדי חתימה	[לא שייך מושג מזויף מתוכו]	פסולין	עדי חתימה	[לא שייך מושג מזויף מתוכו]	פסולין	עדי חתימה	[לא שייך מושג מזויף מתוכו]

- i) לכאורה "אף אלו" imply because the words ר"י of שיטה חוזר from the תוספות is חוזר from the תוספות that רבן refers to רבן and asks that they ought to be מכשיר more than they are
- ii) Instead תוספות answers that רבן himself holds רבן שמעון בן גמליאל both for שטר שטרות and for שחרורי עבדים and that both are פסול – and he tells רבנן that since they hold that גיטי נשים ושחרורי עבדים are כשרין because they hold that עדי מסירה כרתי and at least for שחרורי עבדים because they hold that חייש for חייש – they ought to be מכשיר also at least שטרות at least במקום שאין ישראל חותמין

דף קע.

רשב"ם ד"ה אלא

[דף קע עמוד א] בפרשב"ם בד"ה אלא אמר כו' הכתוב בשם אחר כו' פליגי דהא כו' עכ"ל כצ"ל:

סוגיא דצריך לברר חלק א' רשב"ם ד"ה אמר לי' ר' אבא

בד"ה א"ל ר' אבא והאמר רב גידל כו' עכ"ל ור' אבא גופיה דאמר לעיל משמיה דרב דצריך שיבואו עדים ויעידו אליבא דרבי קאמר הכי וליה לא ס"ל ודברי מהרש"ל דחוקין בזה ואין להאריך:

1) הקדמה

a) If a נתבע could be זוכה by a טענה (for example פרעתי) for which he needs no proof but the נתבע adds a further טענה for example – “and the פירעון was פלוני ופלוני”

b) צריך לברר רבי – אין צריך לברר says רשב"ג

2) גמרא

a) פלוני ר' claimed that he had repaid a חוב to יוסף בר יצחק ר' in the presence of פלוני himself ר' אבא because צריך לברר that רבי was based on פוסק ר' יצחק נפחא – ופלוני had said that רב also holds that צריך לברר

b) אין צריך that הלכה כרשב"ג that מימרא רב had said in another מימרא ר' אבא responded that רב

3) מהרש"א and מהרש"ל

a) קשיא

i) רב of שיטה himself סותר ר' אבא is

4) מהרש"א of תירוצ

a) מימרא רבי – in his second שיטה of רבי teaches the שיטה of ר' אבא in his first מימרא רב holds that ר' אבא he sets out his own שיטה

דף קע:

סוגיא דצריך לברר חלק ב' תד"ה אלא לברר

[דף קע עמוד ב] תוספות בד"ה אלא לברר כו' מה דין הוא זה שיפסיד בחנם כו' ואדרבה מה כו' ואף רבי לא אמר אלא כו' פרק שבועות הדיינין דקאמר אתו כו' ואמר רבא כל כו' כדפסיק רב א"נ אפי' לרבי וכדפי' ר"ת כו' אי לא משכח להו או אומרים להד"ם כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל ר"ת לא פי' כן לעיל אלא לענין דלא משכח להו אבל אי משכח להו ויאמרו להד"ם מחייב אבל התוס' הכא כדי ליישב דברי רבא אליבא דרבי כתבו כדפירש ר"ת לענין דלא משכח להו ה"נ איכא למימר אי אתו ואמרו להד"ם לא מחייב ולא אמר דצריך לברר אלא אי משכח להו צריך להביאם כדי לצאת י"ש כמ"ש מהרש"ל א"נ אם יבואו ויעידו שידעו שלא פרע שחייב לשלם וק"ל:

1) ר' יצחק נפחא of שיטה of רבינו תם by ביאור – תוספות

a) מברר כל מה שיכול to be נתבע that רבי holds that the פוסק ר' יצחק נפחא was by trying to find the עדים but he's not מפסיד if he can't find them – in short לא בירר לא הפסיד

b) initially assumed that רבינו תם must hold that the נתבע is מפסיד if עדים come and are מעיד that בפניהם – because otherwise what does the תובע gain by insisting that the נתבע try to be bring the עדים

ר' יצחק נפחא לשיטת רבינו תם	האם יש לו לברר כל מה שיכול	אי לא מצוי לברר כגון דלא משכח להו	אי העידו עדים ואמרו דלא פרע בפניהם
רבי	כן	לא הפסיד	הפסיד
רשב"ג	לא	מכל שכן דלא הפסיד	לא הפסיד

2) מהרש"א of תוספות as explained by המשך

- a) רבינו תם of שיטה to קשיא
- i) and כל מילתא דלא רמיא עלי' דאיניש לאו אדעת' that פרק שבועת הדיינן holds in רבא לא הפסיד
- b) רבא – (דיבור referred to in the next "יש מיישבין" תירוך is by the) First תירוך follows the שיטה of רשב"ג that there's no חיוב to be מברר altogether
- c) Second תירוך
- i) לא פרע בפניהם מעיד that if רבא of סברא based on the fact that עדים come and are מביא that the נתבע isn't מפסיד even for רבי – but the נתבע still wants the נתבע to try to bring the עדים for two reasons
- (1) First – לצאת ידי שמים
- (2) Second – because it's possible that עדים will say that the נתבע wasn't פורע at all –whether בפניהם or otherwise

סוגיא דצריך לברר חלק ג' בא"ד על זה שצריך

בא"ד על זה שצריך כו' אפילו לפי' שלו ושמא היה ר"ל כו' ויש מיישבים דבריו כו' שהלכה כוותייהו ואפילו למ"ד כו' די"ל דלא כו' עכ"ל כצ"ל הני דמיישבים דבריו כו' הוא בעצמו שכתבו לעיל וי"ל דכרשב"ג ס"ל כו' אלא שהוסיפו לומר כאן דאפי' מ"ד התם הוחזק כפרן א"ש כרשב"ג וק"ל:

1) רשב"ם

- a) אם לא בירר הפסיד רבי holds that ר' יצחק נפחא says that
- b) כל that פרק שבועת הדיינן who says in רבא – based on ר' יצחק נפחא that – מפסיד the נתבע isn't that the נתבע brings the עדים if the נתבע doesn't bring the עדים if the נתבע was't מעיד that the נתבע wasn't פורע בפניהם

ר' יצחק נפחא לשיטת רשב"ם	האם יש לו לברר כל מה שיכול	אי לא מצי לברר כגון דלא משכח להו	אלו העידו עדים ואמרו דלא פרע בפניהם
רבי	כן	הפסיד	לא הפסיד
רשב"ג	לא	מכל שכן דלא הפסיד	לא הפסיד

2) תוספות

- a) רשב"ם to קשיא
- i) מעיד are עדים if he doesn't bring עדים than if גרע it's that for נתבע מסתבר that לא פרע בפניהם
- b) דיבור of תירוך is מיישבים referred to in the prior
- i) so נתבע אין צריך לברר that רשב"ג follows רבא – רשב"ם of שיטה Contrary to the fact that the נתבע wasn't מעיד that the נתבע isn't מפסיד if עדים are מביא that the נתבע was't מעיד that the נתבע wasn't פורע בפניהם

3) Further המשך of תוספות as explained by מהרש"א

- a) לא פרע say עדים if רבא disagrees with רב ששת and says that פרק שבועת הפקדון in רבא that if he's נשבע even מפסיד that הוחזק כפרן is נתבע בפניהם

- b) Note that it's nevertheless possible that רב ששט agrees with רשב"ג that אין צריך לברר

תד"ה אין הלכה

ד"ה אין הלכה כו' דהכי משמע יחליף כו' דאיהו מכשיר בעדים כו' דקאמר לרב הונא כו' ולא הוה פליג כו' דרב נחמן ס"ל דרב הוה מוקי כו' אף על פי שגם אם לא נכתוב כו' אי לאו משום כו' השטר השני ללוה שאם יפרע לווה כו' ועי"ל דרב נחמן כו' אבל הכא כתבי ליה עדים הלכך אין כח לחתום מזמן ראשון כו' עכ"ל כצ"ל נראה לומר מדבריהם דלתירוצם קמא למאי דס"ד דרב נחמן לרב דרבי יהודה במתניתין בין בעדים ובין בב"ד מזמן שני דוקא קאמר ואהא הוה פליג רב וקאמר דאין הלכה כרב רבי יהודה דב"ד מיהת מזמן ראשון הוא אבל בעדים מודה רב דמזמן שני מיהא מהני אבל לתירוץ בתרא שכתבו התוס' דרב נחמן ס"ד לרב אליבא דר"י התם בנמחק משום דבב"ד הוה מזמן ראשון והכא בעדים הוה מזמן שני ליכא למימר דרב נמי מודה בעדים דמזמן שני מיהא מהני דא"כ במאי קאמר רב דאין הלכה כר' יהודה דהא בב"ד נמי ס"ל לר"י דמזמן ראשון הוא כדמוכח ממתניתין דנמחק אלא ע"כ דאית לן למימר דבהכי פליג רב עליה דר' יהודה למאי דס"ד דר"י בעדים מזמן שני קאמר ורב סבר בעדים אפי' מזמן שני לא מהני ואהא קאמר רב נחמן דאילו ידע רב ברייתא דבעדים מזמן ראשון קאמר הוה הדר ביה שכל עצמו לא בא אלא לאפוקי ממה שהיה סבור שר"י לא היה מכשיר מזמן ראשון בעדים לא מסתבר ליה מזמן שני אבל אי הוה שמיע ליה דאף מזמן ראשון מהני אף בעדים לא הוה פליג עליה ואל תתמה בזה לומר להאי תירוצא לרב דאפילו מזמן שני לא מהני שכבר כתבו הגהת אשר"י בשם ר"י לפי' אחד לרב בעדים מזמן ראשון לא מהני ולפי' ב' דאף מזמן שני לא מהני בעדים והוא ממש כדברינו ועיין עוד בזה בחידושי הרמב"ן אבל בדברי התוספות אין לך אלא כדברינו ודו"ק:

- 1) ר' יהודה דמשנה
  - a) מי שפרע מקצת חובו יחליף
- 2) ר' יהודה דברייתא
  - a) עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון
- 3) גמרא
  - a) אמר רב הונא אמר רב אין הלכה כר' יהודה דמשנה אלא בית דין מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון
  - b) אמר לי' רב נחמן לרב הונא אי שמיע לי' לרב הא ברייתא הוה הדר בי'
- 4) מהרש"א as explained by תירוצ' קמא of ביאור – תוספות
  - a) From the words of ר' יהודה in the משנה it's not clear whether the שטר is written ("זמן שני") מזמן דהאידינא or מזמן שטר ראשון
  - b) whether מזמן שני שטר is written that ר' יהודה holds as in 'א טבלא assumes as in רב by בית דין or by עדים – while רב himself says that a שטר by בית דין is written and a שטר by עדים is written שטר ראשון

טבלא א' תירוצ' קמא לטעות רב		
בבית דין	בעדים	
מזמן שני	מזמן שני	ר' יהודה
מזמן ראשון	מזמן שני	רב
מזמן ראשון	מזמן ראשון	ברייתא

- c) ר' יהודה says that had רב known that the ברייתא says the שטר is written בית דין – ר' would have agreed with ר' – ר' intended – ר' יהודה and that this is what מזמן ראשון and for עדים on בית דין would be the same as רב both for בית דין and for עדים on זמן שני
- d) תירוצ' קמא to קשיא
- i) "מי שנמחק שטר חובו בית דין כותבין לו שטר מזמן ראשון" at משנה א
- ii) How could רב have misunderstood ר' יהודה to say in our משנה that ב"ד write the new שטר only זמן שני

5) מהרש"א as explained by תירוצ' בתרא – תוספות of המשך

- a) רב understood correctly as in ב"ד that ר' יהודה says that ב"ד write the same as the משנה for נמחק but thought בטעות that ר' יהודה holds that עדים are כותבין – instead רב held that a שטר isn't written at all because רב holds מזמן שני – instead רב held that either a שטר is written מזמן ראשון or it's not written at all

טבלא ב' תירוצ' בתרא לטעות רב		
בבית דין	בעדים	
מזמן ראשון כמו בנמחק	מזמן שני	ר' יהודה דרב
מזמן ראשון	אין כותבין שטר כל עיקר	רב
מזמן ראשון	מזמן ראשון	ברייתא

- b) רב says that if רב had known that the ברייתא says that שטר a בעדים is written he would have understood that this is also the מהלך of ר' יהודה as in דין and he'd have agreed both with ר' יהודה and the ברייתא who say the same

טבלא ג' מסקנא דרב נחמן לתירוצ' בתרא	טבלא ב'	
בבית דין	בעדים	
מזמן ראשון כמו בנמחק	מזמן ראשון	ר' יהודה לפי ה"א דרב
מזמן ראשון	מזמן ראשון	רב
מזמן ראשון	מזמן ראשון	ברייתא

6) מהרש"א

- a) תירוצ' בתרא for שאלה
- i) Is it a חידוש to suggest that רב might have thought that עדים write no שטר altogether
- b) תשובה
- i) No – אשר"י brings a שיטה that להלכה says that עדים write no שטר altogether

תוספות בא"ד תדע

בא"ד תדע דאמר בהגוזל קמא גבי שורף שטרות כו' לכ"ע והכא קאמר ר"י כו' דכתיבי מדעת שניהם כו' כצ"ל:

דף קעא.

גמרא אמר רב פדת

[דף קעא עמוד א] גמ' אמר ר' פדת הכל מודים שאם הוזקנו כו' כצ"ל מפרשב"ם ותוספות:

תוספות ד"ה אלא עדים

תוס' בד"ה אלא עדים כו' כי ההיא דהתקבל דכתבי תפוזתא כו' דאין לומר כי הלוח כו' על ידן כו' ובד"ה מזמן ראשון כו' שנכתב לחובה בעלמא כו' כצ"ל:

דף קעא:

גמרא והאידנא

[דף קעא עמוד ב] גמ' והאידנא דלא קעבדינן הכי דכתבינן שטרי מאוחרי וכתבי תברא בתר כו' כצ"ל וכ"ה ברא"ש:

תוספות ד"ה בתר דאמר לי'

תוס' בד"ה בתר דא"ל כו' שמא היו שוכרין לכתוב כו' עכ"ל כ"ה בתוספות ישנים ונ"ל דכצ"ל וטעות נפל בתוס' שלפנינו שוכחין במקום שוכרין ור"ל שהיו שוכרין להוסיף לסופרים שכירות לכתוב כל זה שטרא דין לא בזימניה כו' ע"כ כתבו זה ר"ל סתמא כדבר ספרא וק"ל:

דף קעב.

גמרא ואף על גב

[דף קעב עמוד א] גמרא ואף על גב דמסירן לכו מילי בשילי. ברי"ף וברא"ש גרסי הכא כי היכי דלא מתחזי כשיקרא ועיין בזה במרדכי ודו"ק:

משנה עשאן לשכר

במשנה עשאן לשכר השכר כו' כצ"ל:

תוספות ד"ה אי ידעיתו

תוס' בד"ה אי ידעיתו כו' מדעת עדים דללקוחות כו' עכ"ל כצ"ל מת"י ונ"ל דר"ל לאפוקי אי לא נכתב מדעת שניהם כההיא דשנינו כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח עמו אין כאן קול למקח וממכר אפי' באקנייתא ואיכא פסידא ללקוחות ודו"ק:

דף קעב:

תד"ה מינך

[דף קעב עמוד ב] בד"ה מינך אפי' מר"ג לשון שאילה הוא וכן ההיא דאמר רב הונא כו' ובשנים אוחזין עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה אפילו מריש כו' ור"ל מינך לשון שאילה הוא ומספקא ליה אי חיישינן לנפילה כמ"ש התוספות לקמן וכן ההיא דאמר ר"ה חיישינן לב' שוירי כו' דס"ל דחיישינן לנפילה וק"ל:

עיין להלן בתד"ה לנפילה דחד

תוספות בא"ד אפילו מריש גלותא

בא"ד אפילו מריש גלותא שאין כו' נאמר אפילו באותו כו' אבל פי' רשב"ם שתופס בו עיקר אין נראה כו' ההוא גברא דנפיק כו' לרב הונא הוה מספקא ליה כו' עכ"ל כצ"ל:

תוספות ד"ה עדי

בד"ה עדי כו' והא דאמר היום לא כו' ור"א לא הוה בעי זמן כלל דס"ל עדי כו' עכ"ל כצ"ל:

תוספות ד"ה אבל הכא

בד"ה אבל הכא כו' המ"ל נמי דמשמע מההוא כו' הלכך לא שייך למיחש כו' ואפילו בלא אקנייתא כו' דנפק מידו ולא דנפק לב"ד ולא הוצרך מהיום אלא אם כו' ידעין בבירור שלא כו' מקנה לו מטעם דפרישית או כו' משום דכר' אליעזר לא כו' כצ"ל:

תד"ה לנפילה דחד – ובתוכו ד"ה אלא הא דתניא

בד"ה לנפילה דחד כו' לבד כי היכי דמתרמי כו' יש לתלות בנפילה הס"ד ואח"כ מה"ד אלא הא דתניא כו' ולנפילה כו' ובריייתא דמוציאין זה בלא זה עכ"ל הס"ד כן הגיה מהרש"ל אם נפרש דברי התוספות דר"ל דאי לאו דקאמר לנפילה דחד חיישינן ומתני' בבא כו' הרי העיקר חסר מן הספר ובתוספות ישנים ראיתי כלשון התוספות שלפנינו וז"ל הג"ה אלא הא דתניא כו' א"כ לנפילה דחד חיישינן ומתני' בבא בהרשאה ומבריייתא דמוציאין זה על זה נחא ע"כ מהרא"ש עכ"ל ת"י ונ"ל לפרש דבריהם דקשיא להו מאי מקשה הכא דמצי לאוקמא כאן לנפילה דחד חיישינן כדקאמר בבריייתא ומתני' בבא בהרשאה מיהו מבריייתא דלקמן דמוציאין זה ע"ז נחא דפריך שפיר ממתניתין דהכא ודו"ק:

1) הקדמה

a) שאלה First

- i) If יוסף holds a שטר payable by יוסף בן שמעון and the first holds a שטר חוב payable by יוסף בן שמעון – can the first be תובע from the second – in other words is the דין that "אין מוציאין זה על זה" because חיישינן לנפילה דחד namely that a שטר that was נופל from one יוסף בן שמעון was found by another יוסף בן שמעון

b) שאלה Second

- i) If one יוסף בן שמעון holds a שטר payable to "יוסף בן שמעון" by a third person whose name isn't יוסף בן שמעון – can the יוסף בן שמעון who holds the שטר be תובע from the third person – in other words is the דין that "אין מוציאין על אחרים" because חיישינן לנפילה דחד

c) ברייתות in the משנה and two תשובות

הם על אחרים	זה על זה	
מוציאין על אחרים	אין מוציאין זה על זה	משנה
אין מוציאין על אחרים	אין מוציאין זה על זה	ברייטא א'
מוציאין על אחרים	מוציאין זה על זה	ברייטא ב'

2) גמרא

- a) לא חיישינן לנפילה דחד and רבה אביי both hold that

3) קשיא – גמרא of the המשך

ואלא הא דתניא [בברייטא א'] כשם שאין מוציאין זה על זה כך אין מוציאין על אחרים במאי קמיפלגי

4) מהרש"ל of גרסא for תוספות

ואלא הא דתניא כו' לנפילה דחד חיישינן ומתניתין בבאין בהרשאה וברייטא במוציאין זה בלא זה

5) תוספות of ביאור – מהרש"ל

- a) גמרא asks that מפרש is תוספות

- i) If we had said that the משנה that says מוציאין על אחרים and ברייתא א' that says אביי and רבה both hold that חיישינן לנפילה דחד contrary to – we could explain the difference between the משנה and ברייתא א' this way
- (1) in the משנה the לזה can't be דוחה either יוסף בן שמעון because באין בהרשאה – each יוסף בן שמעון permits the other to be גובה so they can be גובה with the שטר
- (2) While in ברייתא א' there is no הרשאה and they seek to be מוציא separately by שטר who has the תובע the דוחה is לזה – and that's why the לזה is תובע the יוסף בן שמעון and the נפילה דחד and the תובע is לזה – and the יוסף בן שמעון found the שטר after it fell from the other יוסף בן שמעון by saying אחוי שטרך
- ii) But if רבה and אביי are correct that לא חיישינן לנפילה דחד it's a קשיא why ברייתא א' says מוציאין על אחרים

- 6) מהרש"ל of שיטה to the קשיא – מהרש"א
- a) there are no words in תוספות that suggest that תוספות explains the קשיא of the גמרא and אביי רבה to
- 7) מהרש"א of המשך
- a) תוספות ישנים of גרסא based on the תוספות of לשון
- אלא הא דתניא כו' אם כן לנפילה דחד חיישינן ומתניתין בבאין בהרשאה ומברייתא במוציאין זה על זה ניהא
- b) מהרש"א of תוספות as understood by ביאור
- i) instead – אביי and רבה to גמרא of the קשיא doesn't mean to explain the תוספות ברייתא א' and משנה that it must be that the תוספות asks why the גמרא assumes that it is possible both hold that on whether מחולק – when it's possible both hold that באין מחלוקת because the משנה deals with and חיישינן לנפילה דחד לא באין בהרשאה and ברייתא א' deals with where בהרשאה
- ii) then notes that its קשיא doesn't apply to a later assumption by the גמרא that the משנה that says זה על זה מוציאין אין must hold that חיישינן and לנפילה דחד חיישינן לנפילה דחד that says זה על זה ב' since the concept of הרשאה doesn't apply to זה על זה where one מוציאין from the other wants to be מוציא

דף קעג.

תוספות ד"ה והכא

[דף קעג עמוד א] בד"ה והכא בצריך כו' בפ' המוכר את הספינה כו' עכ"ל כצ"ל:

תד"ה שטרו של זה

בד"ה שטרו של כו' אף על גב דודאי לזה חיישינן כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה בת"י והגהת מהרש"ל אינו מבורר לן ודו"ק:

דף קעג:

תוספות ד"ה חסורי כו'

[דף קעג עמוד ב] בד"ה חסורי כו' דיכול להפרע מן כו' כדפרישית וקבלן כו' הד"א תובע מלוה תחלה כו' ולא מן הלוי שאין כו' מדר' נתן דקי"ל כו' לשון הלואה ולא לשון פרעון כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה במרדכי:

דף קעד.

גמרא לנכסי

[דף קעד עמוד א] גמ' לנכסי דלוה מקמי דלתבעיה כו' כ"ה ברי"ף וכן נראה מפרשב"ם:

סוגיא דגביי' מן היתומין חלק א' תוספות ד"ה מקמי דלודעינהו

תוס' בד"ה מקמי דלודעינהו כו' דודאי אם אין לו נכסים כו' אחר שישכיר עצמו ויקנה נכסים מ"ל אם ידחה כו' עד שישכיר עצמו עכ"ל הס"ד וכצ"ל וכל דבריהם אלו לשיטת ר"י לקמן בתוספות דבמלוה בשטר נמי אינו יכול לגבות מיתומים עד דגדלי אבל לפרשב"ם דיכול לגבות מיתומים קטנים במלוה בשטר אינו נפרע מן הערב דהא יש נכסים ללוה דהיינו לגבות מיתומים וק"ל:

1) הקדמה First

- a) Except for an ערב קבלן מלוה – a מלוה can generally be גובה from an ערב only if אין נכסים ללוה
- b) A case where יתמי לוו were יורש נכסים that a מלוה can't be גובה until לכו גדלי counts as אין נכסים ללוה

2) גמרא

- a) יתומים קטנים from גביית מלוה on רב הונא ברי' דרב יהושע and רב פפא of מחלוקת

גביית מלוה מן יתומין קטנים לפני דגדלי			
רשב"ם		ר"י	
מלוה בשטר	מלוה על פה	בין בשטר בין במלוה על פה	
רב פפא	גובין מדינא	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו
רב הונא ברי' דרב יהושע	גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה	גובין דיתמי בני מיעביד מצוה נינהו בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה	גובין דיתמי בני מיעביד מצוה נינהו בדליכא למימר צררי אתפסי' כגון כשחייב מודה

- b) יתומים to the מוריש that the הלואה a ערב paid off an "מקמי דלודעינהו ליתמי" – עובדא מלוה to his

3) ד"ה דלודעינהו at תוספות

- a) מלוה בשטר was a מלוה to the לוו of the חוב assumes that the תוספות

4) תוספות of המשך

- a) If the ערב had been מודיע the יתומים before he paid the מלוה it's possible that the יתומים would voluntarily have paid the חוב themselves – but if the יתומים refused – then for ר"י the מלוה would have been גובה from the ערב based on the דין that a מלוה can be גובה from an ערב where אין נכסים ללוה – because this case counts as אין נכסים אין חייב מודה if רב הונא ברי' דרב יהושע and for חייב מודה whether or not רב פפא ללוה

5) מהרש"א

- a) But note that for רשב"ם if the יתומים had refused the מלוה בשטר couldn't have been גובה from the ערב because the case counts as יש נכסים ללוה for רב פפא whether or not חייב מודה if רב הונא ברי' דרב יהושע and for חייב מודה

סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ב' תוספות ד"ה ואם כתב בו

בד"ה ואם כתב בו כו' וכן גרס ר"ח משכחת לה בשחייב מודה ומפרש כדפרישית דאליה
כו' עכ"ל ר"ל דגרס בשחייב מודה כגירסת ספרים שלנו וכפרשב"ם ולאפוקי מפר"י
שכתבו לקמן דאיירי בשכתב הלוי התקבלתי דל"ג לפי זה משכחת לה בשחייב מודה דאי
נמי אין החייב מודה נחא לרב הונא דליכא למיחש הכא לצררי כמ"ש התוספות לקמן
והוסיפו לומר דר"ח מפרש כדפי' דאליה כו' ר"ל דהוא מפרש נמי דלהכי אף בחייב מודה
בעי נמי דכתב ליה התקבלתי כדפי' דאליה כו' דאי לאו שטרא הוה חיישינן שמא לא גבה
המלוה ממנו כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

גביית מלוה מן יתומין קטנים לפני דגדלי			
רשב"ם		ר"י	
מלוה בשטר	מלוה על פה	בין בשטר בין במלוה על פה	
רב פפא	גובין מדינא אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו	אין גובין דיתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו	
רב הונא בר' דרב יהושע	גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי כגון כשחייב מודה	גובין דיתמי בני מיעביד מצוה נינהו בדליכא למימר צררי אתפסי כגון כשחייב מודה	

- 1) First הקדמה – review the שיטות in the table for רב פפא and רב יהושע both
for מלוה בשטר and מלוה על פה
- 2) Second הקדמה – The מלוה counts as a פה of a ערב who had paid off the מלוה
מלוה על פה
- 3) ברייתא
  - a) ערב שהי' שטר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה ואם כתב בו התקבלתי ממך גובה
  - b) For רשב"ם the ברייתא means that the מלוה wrote הערב on the חוב
- 4) גמרא
  - a) רשב"ם of גרסא per "בשלמא" of קשיא of לשון
בשלמא לרב הונא בר' דרב יהושע משכחת לה בשחייב מודה אלא לרב פפא
קשיא
- 5) תוספות
  - a) רב הונא בר' דרב יהושע for קשיא
    - i) התקבלתי מלוה wrote the מלוה why is it relevant that the חייב מודה Since
  - b) תירוצ'
    - i) makes the ערב כח of the חוב because otherwise יתומים can claim
that the ערב wasn't פורע the חוב of the לוי
- 6) רב פפא to "בשלמא" of קשיא to תירוצ' – גמרא of המשך
  - a) the מלוה wrote התקבלתי on his חוב שטר to make the ערב כח of the חוב as if his
גובין רשב"ם for רב פפא where מלוה בשטר was a חוב

7) תוספות of המשך

a) "וכן גרס רבינו חננאל משכחת לה כשחייב מודה ומפרש כדפרישית דאלימ משום דהוה בשטרא"

8) מהרש"א

a) here refers תוספות

i) to the earlier קשיא of תוספות to יהושע דרב בר' הונא רב on why התקבלתי is relevant given that ר"ה agrees to the גרסא of the גמרא that "משכחת לה כשחייב מודה"

ii) and to the תירוץ of תוספות that התקבלתי makes the ערב more אלימ because otherwise the חוב of the לוח can claim that the ערב wasn't פורע

9) ר"י שיטה

a) Unlike ר"ה – ר"י isn't גורס the words "משכחת לה כשחייב מודה"

b) "דכתיב ב' התקבלתי" in the ברייתא means the לוח gave a שטר to the ערב in which the התקבלתי לוח wrote

c) The גמרא explains that the ברייתא isn't a קשיא to יהושע דרב בר' הונא רב even though because there is no חשש of צררי where the לוח wrote the התקבלתי to the ערב

d) Further פרטים of the שיטה of ר"י aren't relevant to this מהרש"א

תוספות בא"ד שום היתומים

בא"ד שום היתומים ל' יום בשלמא כו' עכ"ל כצ"ל:

סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ג' תוספות בא"ד ועוד קשיא

בא"ד ועוד קשיא כיון דמוקי מלתיה במלוה על פה כו' דטוענין ליורש שפרע שהאב כו' עכ"ל ומאי קושיא דאימא דמוקי מלתייהו בחייב מודה דליכא למימר שהאב פרע ולהכי איצטריך טעמא דלאו בני מיעבד מצוה ובקטנים ויש ליישב ודו"ק:

גביית מלוה מן יתומין קטנים לפני דגדלי			
רשב"ם		ר"י	
מלוה בשטר	מלוה על פה	בין בשטר בין במלוה על פה	
רב פפא	גובין מדינא	אין גובין דיתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו	אין גובין דיתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו
רב הונא בר' דרב יהושע	גובין מדינא בדליכא למימר צררי אתפסי כגון כשחייב מודה	גובין דיתמי בני מיעבד מצוה נינהו בדליכא למימר צררי אתפסי כגון כשחייב מודה	גובין דיתמי בני מיעבד מצוה נינהו בדליכא למימר צררי אתפסי כגון כשחייב מודה

1) תוספות

a) מלוה only for יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו רב פפא that רשב"ם of שיטה to the קשיא על פה

b) and – טוען – even to גדולים – all טענות that their מוריש could have been available to the מוריש on a מלוה על פה – since the טענה of פרעתי would have been available to the מוריש why does רב פפא need to rely on בני מיעבד מצוה נינהו

2) מהרש"א

a) תוספות on the קשיא

i) See from the table that the מחלוקת between רב פפא and רב יהושע on רב הונא ברי' דרב יהושע רב פפא מחלוקת that he had made no מודה applies only where מלוה על פה

b) "ויש ליישב" – תירוצ' –

דף קעד:

סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ד' בא"ד ומיהו קשה

[דף קעד עמוד ב] בא"ד מיהו קשה לר"י מן כו' ולשון בו משמע כפי' ר"ח ויש לפרש קצת לפירוש ר"י כי כו' עכ"ל כ"ה בת"י ור"ל דקשה על פר"י שפירש שהלוה כתב לערב התקבלתי ובתוספתא קאמר ואם כתב בו ב"ח גם לשון בו דקתני נמי בשמעתין משמע כפירוש ר"ח דמשמע שבאותו שטר שנתן הלוה למלוה כשפרע הערב למלוה נתן אותו השטר לערב וכתב בו התקבלתי אבל לפר"י דמעיקרא נתן הלוה לערב שטר אחר לשון בו מגומגם דהל"ל ואם כתב לו התקבלתי וק"ל:

1) תוספות of המשך

a) We established for ר"י that התקבלתי in the ברייתא means that the לוח at the time of the initial הלואה wrote a separate שטר to the ערב in which the לוח said "התקבלתי" to the ערב

b) קשיא

i) ואם כתב use the same לשון as the ברייתא except that instead of saying כתב "ואם כתב בו בע"ח התקבלתי" – ברייתא as in the תוספתא –

ii) The words of תוספתא support the שיטה of ר"ח that it's the בע"ח (מלוה) who writes התקבלתי not the לוח in a separate שטר to the ערב

c) The תירוצ' of תוספות isn't relevant here

2) מהרש"א

a) It's also a קשיא to ר"י that the תוספתא uses the word בו (in the original שטר) instead of לו (to the ערב in a separate שטר)

סוגיא דגביי' מן היתומין חלק ה' בא"ד אבל הב"ח

בא"ד אבל הב"ח צוה כו' קבלן גמור והא דאמר מצוה כו' במלוה על פה ובמקום שלא כו' ולא כייפינן כו' עכ"ל דבריהם צ"ע מה שייך והא דאמר מצוה כו' לענין דלעיל מיניה גם קשה בדבריהם שכתבו דהיינו במלוה על פה במקום שלא נשאר קרקעות כו' הא במטלטלי דיתמי אפילו במלוה בשטר לא כייפינן אפילו לגדולים דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח כלל אפי' במלוה בשטר ולשון המרדכי מיושב בכל זה וז"ל רב הונא אמר צררי אתפסיה ס"ל דנזקקין לנכסי יתומים בעודם קטנים כו' וכן פסק רבא כו' הרי לך פסק דרבא בערכין ושלחו מתם שוין והא דאמר בעלמא מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהם וקטנים לאו בני מיעבד מצוה נינהו היינו במלוה על פה ובמקום שלא כו' נשאר מאביהם רק מטלטלין לא

כייפינן כו' עכ"ל והשתא אפסק דשלחו מתם כרב הונא בריה דר"י דהיכא דליכא למיחש לצררי כגון בחייב מודה מדינא גובה אף מיתומים קטנים קשיא להו הא דאמר בעלמא מצוה על היתומים כו' וכיון דאינו אלא משום מצוה אמאי גובה מקטנים הא ודאי דלאו בני מיעבד מצוה נינהו ואהא תירצו דפר"י דהיינו מלוה על פה לא הוי אלא מצוה וקושטא הוא התם דאינו גובה מקטנים דלאו בני מיעבד מצוה נינהו והכא במלוה בשטר דגובה אף מקטנים מדינא וכתבו שוב דכל זה בקרקע אבל במקום שלא נשארו קרקעות מאביהן כו' אפילו מצוה ליכא ולא כייפינן אפילו לגדולים משום דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי ושוב מצאתי גם בת"י ובמקום שלא נשארו כו' פי' בתוס' וי"ו ובמקום דהשתא דבריהם ג"כ מפורשים כדברי המרדכי דלא קאי אדלעיל אלא שהוא מלתא באנפי נפשיה וזה ברור ודו"ק:

1) גמרא of the המשך

הלכתא כרב הונא ברי' דרב יהושע

2) תוספות of המשך

והא דאמר מצוה על היתומין לפרוע חובת אביהן פירוש ר"י דהיינו במלוה על פה ובמקום שלא נשארו קרקעות מאביהן כי אם מטלטלין ולא כייפינן ליתמי עבור כן אפילו אם היו גדולים

3) מהרש"א

a) קשיא First

i) To what earlier part of this תוספות does "והא דאמר" refer – after all the issue of מטלטלין has nothing to do with the meaning of התקבלתי that תוספות was discussing to this point

b) קשיא Second

i) The words of תוספות suggest that מלוה בשטר is גובה from מטלטלין – but we know that there is no גבי' of מטלטלין even from גדולים and even for a בשטר מלוה

c) תירוצ

i) Read this part of תוספות as if it had two חלקים

(1) Part 1 "והא דאמר מצוה על היתומין לפרוע חובת אביהן פירוש ר"י דהיינו במלוה על פה"

(2) Part 2 "ובמקום שלא נשארו קרקעות מאביהן כי אם מטלטלין לא כייפינן ליתמי עבור כן אפילו אם היו גדולים"

d) And explain תוספות this way based on מרדכי:

i) part 1 isn't a המשך to the ענין of "התקבלתי" – instead it's a מסקנא by ר"י that

(1) the הלכה that follows דרב יהושע רב הונא ברי' דרב יהושע deals with מלוה בשטר that's גובה חשב צררי where there's no מדינא

(2) and פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו elsewhere that say מלוה על פה deal with

ii) 'ובמקום' and that's why it begins with "ובמקום" and not with "התקבלתי" – and in it תוספות adds that these דינים apply only to קרקע – and that

where there is no קרקע there is no חיוב מדינא or מצד מצוה – for יתומין גדולים as well as מלוה על פה as well as מלוה בשטר – and for יתומין קטנים

תד"ה בר מערב

בד"ה בר מערב כו' ומלתיה דרשב"ג מיירי באבא לגבי ברא דמשעבד נפשיה עכ"ל ובת"י הג"ה ותימא למורי דלא פריך ממתני' הג"ה עכ"ל גם ק"ק בדברי התוספות אמאי לא מוקמי מתניתין כתירוץ קמא דשמעתין דרשב"ג מיירי דהוה ליה ואישתדוף ועי' בתוספות בפ' שום היתומים בזה וק"ל:

- 1) גמרא of the שקלא וטריא – הקדמה
  - a) "אי אית לי' לבעל משתעבד ערב אי לית לי' לבעל לא that ערב דכתובה holds for מאן דאמר A משתעבד"
  - b) משעבד is ערב דכתובה that אביי holds that משמע it's משה בר עצרי of עובדא – קשיא in an even where נפשי' לית לי' לבעל
  - c) of the ברא was בעל – הוה לי' כשנעשה ערב ואח"כ אישתדיף either עובדא – תירוץ in the אבא לגבי ברא משעבד נפשי' and ערב
- 2) הלכה – גמרא of the מסקנא
  - a) אית לי' even if משעבד נפשי' isn't ערב דכתובה
- 3) משנה
  - a) לית לי' even where משעבד נפשי' is ערב דכתובה holds that רשב"ג
- 4) תוספות
  - a) משנה in the רבן שמעון בן גמליאל consistent with the הלכה – קשיא how is the
- 5) Why didn't the גמרא itself ask that the הלכה isn't consistent with the משנה – מהרש"א mentioned by תוספות in הג"ה
- 6) תוספות of המשך
  - a) אבא לגבי ברא deals with משנה in the רבן שמעון בן גמליאל – תוספות of קשיא to the תירוץ
- 7) מהרש"א
  - a) הוה לי' where deals with משנה in the רשב"ג that could also have answered תוספות ואישתדיף

דף קעה.

תד"ה רב ושמואל

[דף קעה עמוד א] בד"ה ורב ושמואל כו' אלא מכח מלוה כאשר בתחלה כו' כצ"ל עכ"ל:

תד"ה הא דמקוים

בד"ה הא דמקוים כו' כדמפרש בפרק שום היתומים כו' וי"ל דכולהו איצטריכו כו' דקתני כו' אבל נשבעין לקטן כו' הקדש ופריך תנינא כו' הד"א כצ"ל:

תד"ה הא דלא מקוים

בד"ה הא דלא מקוים כו' דאי לא מקוים אמרינן שהוא מזוייף כו' בהא נמי לימא שלא להשביע כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל בהא באומר תנו דקיימיה האב לשטר נימא דפרוע הוא ושלא להשביע אמר כן ומעיקרא מהקדש ה"מ לאקשוויי דנאמן במקוים ולא נימא דפרוע הוא ושלא להשביע אמר כן ודו"ק:

תד"ה חזר ואמר

בד"ה חזר ואמר כו' פרעתי קודם לכן דלאו אדכורי מדכר באותה שעה כדמוכח בסמוך דקאמר אי איתיה כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דפי' אדכורי מדכר שפרעתי קודם לכן לא שיהיה פירושו אידכר מדכר באותה שעה דהיינו דמש"ה לא אמרתי מעיקרא תנו משום דהשתא באותה שעה אדכורי מדכר באמת שאני חייב לו ופרעתי אז כדמוכח בסמוך דקאמר אי איתיה כו' דהיינו ע"כ אם איתיה דפרעיה כבר אבל דפרעיה אחרי כן היה אפשר אף שאמר כבר תנו ומהרש"ל הגיה דלמא אדכרי מדכר ואין צורך ודו"ק:

1) מימרא א' – גמרא

שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומין חזר ואמר אבא פרעתי נאמנין מאי טעמא אדכורי מידכר

2) מימרא ב' – גמרא

שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני ואמרו יתומין חזר ואמר אבא פרעתי אין נאמנין דאם איתא דפרעי' לא הוה אמר תנו

3) גמרא of the ביאור – תוספות

a) If the מנה לפלוני בידי שכיב מרע said

i) are believed that the שכיב later said “I now remember that I had paid **already**” – because we accept that דלאו אדכורי מידכר באותה שעה - meaning that when the שכיב said "מנה לפלוני בידי" he had not remembered that he had paid the חוב – but later (after אותה שעה) אדכר that he had paid

ii) But if the מנה לפלוני שכיב מרע said

(1) We don't accept the possibility that שכיב forgot that he had already paid and later said that afterwards he remembered that he had already paid

(2) Because תנו אמר איתא דפרעי' כבר he wouldn't have been so decisive as to say

4) מהרש"א

a) שאלה

i) Why does תוספות emphasize that

(1) "מנה לפלוני בידי שכיב מרע" means "when the שכיב באותה שעה"

(2) "לאו אדכורי מידכר" at that time

(3) "אם איתא דפרעי' כבר" and the words "אם איתא דפרעי'" mean

b) תשובה

- i) wants to avoid the מהלך that יתומים say that the מרע שכ"ב later told them that באותה שעה when he was אדכורי אידכר (that מנה לפלוני בידי) he went ahead and paid the חוב himself
- c) שאלה
- i) Why in fact doesn't the גמרא follow this מהלך
- d) תשובה
- i) For this מהלך there's no סברא to give the יתומים less נאמנות if the מרע שכ"ב said תנו

תוספות בא"ד אמר לי' הן

בא"ד א"ל הן למחר א"ל תנהו לי נתתיו לך פטור כו' יכולין לומר פרענו אחרי כן כו' לעולם שיאמר טעיתי וגם יאמר כו' פרעתי אחרי כן כדאשכחן הכא כו' משום דקנין חשוב כתנו כו' במקום עדים הוא הכי נמי כו' כצ"ל:

תוספות ד"ה ודברי שכ"ב מרע – ובו נדפס ד"ה גבו קרקע בעמוד ב'

בד"ה ודברי שכ"ב מ' כו' דלעיל בפרק מי שמת כו' ובד"ה המלוה את כו' משום דקלא אית להו הס"ד ואח"כ מה"ד שעבודא דאורייתא הקשה הר"ר יעקב כו' יותר מבכאן הס"ד ואח"כ מה"ד גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו כו' אף על גב דהיינו מיניה קרקע כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל אף על גב דהיינו מיניה כו' דדומיא דהכי מיניה קרקע מ"מ לאו הני קרקע שבק אבוהון ואמאי יש לו טפי מגבו מעות אי לאו משום דשעבודא דאורייתא וק"ל:

הגהות הב"ח See

דף קעה:

גמרא תנא מת

[דף קעה עמוד ב] בגמרא תנא מת וקברו התם כו' כצ"ל:

תד"ה דבר תורה

תוס' בד"ה דבר תורה כו' סובין ושמא עולא כו' דבמיניה הוא ונראה שמא כו' סובין או קרקע ימכרם כו' דבשעבוד דבמיניה פליגי כו' דבשלא בשעת הלואתו כו' כצ"ל:

תוספות ד"ה לא מן היורשין

בד"ה לא מן כו' לא מיניה מיניה אפילו מגלימא דעל כתפיה לא צריכא כו' ותימה דפסקינן כו' כדפי' התם אלא כגון שעשאו אפותיקי כו' כצ"ל ור"ל למאי דמשני הב"ע שעשאו אפותיקי הוי כמו אלא דלא קאי הא דקאמר לעיל לא מיניה אלא דאפילו מיתומים ומלקוחות גבי וכגון כשעשאו אפותיקי וע"ש בתוספות:

1) here גמרא

a) מלוה על פה גובין מן היורשין ולא מן הלקוחות

2) בבא קמא at גמרא

אמר ר' אלעזר הלכתא גובין מן העבדים – אפילו מיתמי? – לא מיני' (אבל מיתמי לא גובה) – מיני' אפילו מגלימא דעל כספי' – (לעולם לא גבי מיתמי) והכא במאי עסקינן שעשאו אפותיקי ואשמעינן ר' אלעזר דאם מכרו גובה בעל חובו ממנו

3) תוספות

a) קשיא

i) עבדים of לקוחות from גביי' there is that although בבא קמא in מסקנא לכאורה there is no of גביי' שעשאו אפותיקי

ii) Why does the גמרא in our סוגיא say the reverse for מלוה על פה – namely that there is from גביי' but not from לקוחות

b) דיבור of the תירוץ of תוספות near the end of the לשון

i) "ונראה בעיני דבעי למימר ... אלא כגון שעשאו אפותיקי"

4) תוספות of תירוץ – מהרש"א

a) to reverse the prior הכי במאי עסקינן "אלא" before reads the גמרא as if it said תוספות understanding that there is no from גביי'

אמר ר' אלעזר הלכתא גובין מן העבדים – אפילו מיתמי? – לא מיני' (אבל מיתומים לא גובה) – מיני' אפילו מגלימא דעל כספי' – [אלא] הכא במאי עסקינן שעשאו אפותיקי ואשמעינן ר' אלעזר דאם מכרו [או מורישו] גובה בעל חובו ממנו [מן הלוקח או מן היורש]

בא"ד משום דהוי כמוחזק

בא"ד משום דהוי כמוחזק כו' אלא בכתובתה הוי טעמא כו' וכ"ש הלקוחות כו' ומשמיטין לברייתא ותניא כוותיה דשמואל כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דעמד בדין לא הוי כמוחזק ומשמיטין אלא דהוי ככתוב דהיינו כשטרא בעלמא דאית ליה קלא וק"ל:

תד"ה דיתבי דיינא

בד"ה דיתבי דיינא כו' רב נחמן וקברו מאחר כו' וס"ל אינו גובה מן הלקוחות כו' עכ"ל כצ"ל וה"ה דאינו גובה מן היורשים דאליבא דרב ושמואל קיימינן הכא ודו"ק:

דף קעו.

תוספות ד"ה גובה

[דף קעו עמוד א] בד"ה גובה מן כו' בפני לויין והכא מוקי הך כו' ואינו גובה כו' ויש לפרש דרב פפא לא אמר אלא מלוה ע"פ גובה מן כו' כצ"ל:

תוספות בא"ד ובגמרא מפרש לה

בא"ד ובגמרא מפרש לה הכא למ"ד שעבודא לאו דאורייתא והתם כו' עכ"ל אינו דומה לגמרי דהכא לכ"ע כמ"ש התוספות לעיל דהיינו אף למ"ד שעבודא לאו דאורייתא והתם למ"ד שעבודא דאורייתא מיהו לפי מה שכתבו התוספות בפ"ק דקדושין גרסינן הכא ואינו גובה מן הלקוחות דשעבודא לאו דאורייתא נחא וק"ל:

1) גמרא

אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות
גובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לוי' ואינו גובה מן הלקוחות דלית
לי' קלא

2) תוספות

- a) מאן דאמר and for the מאן דאמר שיעבודא דאורייתא both for the דין says רב פפא
means רב פפא – because presumably שיעבודא לאו דאורייתא
גובה מן היורשין [אפילו אי לאו דאורייתא] כדי שלא תנעול דלת בפני לוי'
ואינו גובה מן הלקוחות [אפילו אי דאורייתא] דלית לי' קלא
- i) that says מסכת קידושין in גמרא –this isn't consistent with the קשיא
מלוה על פה גובה מן היורשין משום דשעבודא דאורייתא ואף על פי כן אינו
גובה מן הלקוחות משום דלית לי' קלא
- b) our גמרא explains this – גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות said only רב פפא – תירוצ'
that explains this for the קידושין in גמרא while שיעבודא לאו דאורייתא that מאן דאמר
the דאמר that מאן דאורייתא

3) מהרש"א

- a) קשיא
- i) We established that תוספות says that רב פפא applies his דין whether or not
שיעבודא דאורייתא
- b) תירוצ'
- i) that here says רב פפא that גורס in קידושין תוספות
אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות
גובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לוי' ואינו גובה מן הלקוחות **משום**
דשיעבודא לאו דאורייתא
- ii) The קידושין in תוספות of גרסא here applies to the תוספות of תירוצ'

תד"ה משעת כתיבה

בד"ה משעת כתיבה שעבד נפשיה ול"ג כו' כדפי' בקונטרס כו' כצ"ל ועיין בתוספות בפ"ק
דגיטין:

תד"ה הג"ה

בד"ה הג"ה הכא נמי כו' דשאני שאילו דדומה כו' עכ"ל כצ"ל:

תד"ה והלכה כמותו

בד"ה והלכה כמותו כו' דלא פליג עליה ר' ישמעאל כו' ור' יוחנן גופיה אפשר דס"ל כשא"ל כו' עכ"ל ר"ל דר' ישמעאל לא פליג עליה דבן ננס אלא דוקא בחנוק דמשעבד נפשיה ור' יוחנן גופיה קאמר הכא הכי דחלוק ר"י אף בחנוק מטעמא דמשעבד נפשיה אבל בהודאה כי התם מודה ר' ישמעאל דאינה הודאה ומי יאמר דאית ליה לרבי ישמעאל אלימות דשטרא כדסבר ר' יוחנן התם כך מבוארים דבריהם בתוספות שם בפרק הנושא ע"ש ומהרש"ל הגיה כאן בתוספות ור"י גופיה אפשר דס"ל כו' ואתן לך פטור דליכא כו' עכ"ל אולי לא ראה התוספות שם וק"ל:

1) First הקדמה

- a) **ערב** even though **ר'** holds that an **"ערב היוצא אחר חיתום שטרות"** only after the **מתן מעות** and after the **חתימה** of the **עדים**
- b) **ר'** is based on **מילתא דשטרא** even without a **חתימה**
- c) **ר'** also holds that **החונק את אחד בשוק ומצאו חבירו ואמר לו הנח לו ואני אתן לך חייב** – because an **ערב** is **מציל חבירו** to be **משעבד נפשי**
- d) in both cases **ר'** holds that the **הלכה** is **כר'** even though **ננס** is **בן ננס** on **ר' ישמעאל**

2) Second כתובות פרק הנושא in גמרא – הקדמה

- a) from the ר' – ר' יוחנן as understood by ערב היוצא אחר חיתום שטרות ר' ישמעאל of דין on ר' יוחנן derives that

אמר לי' חייב אני לך מנה בשטר ומסר לו בעדים חייב אף על גב דלא חתמו דאלימא מילתא דשטרא ליהוי כהודאה גמורה דכמאן דאמר להו אתם עדי דמי

3) Third הקדמה

- The concept of משעבד נפשי doesn't apply to הודאה
- The concept of מילתא דשטרא obviously doesn't apply to the case of הנוק where there is no שטר

4) פרק הנושא in תוספות based on מהרש"א here as explained by תוספות

- a) קשיא
- i) Maybe – contrary to the understanding of ר' יוחנן – ר' ישמעאל – ר' says that ערב is משעבד נפשי' – the same as חיותם שטרות only because the ערב is חייב because the שטר is חנוק where there is no שטר and it must be that the חיוב is derived from משעבד נפשי'

- ii) After all even 'ר' יוחנן אף בחנוק says where there is no שטר and the reason must be because 'משעבד נפשי'
- iii) So how is there is a 'ראי' to 'ר' יוחנן from 'ישמעאל' that דשטרא is valid as a הודאה without a חתימה that 'אני לך' the result
- 5) מהרש"א of המשך
- a) "ור' יוחנן גופי' קאמר הכא דחלוק ר' ישמעאל אף in תוספות of גרסא that the place of "בחנוק"
- b) מהרש"ל is מגיה the following words
- ור' יוחנן גופי' אפשר דס"ל כשאמר לו בשוק הנח לו פטור
- 6) פרק in תוספות of מהלך – The מהלך of מהרש"ל – מהרש"א of המשך הנושא

תוספות בא"ד מלתא

בא"ד מלתא דשטרא הס"ד ואח"כ מה"ד גמר ומשעבד כו' כצ"ל:

***

הדרן עלך גט פשוט